

RADOVI
Zavod za znanstveni rad
HAZU Varaždin

UDK 061.12(497.523Varaždin)"1983/2012"
Izvorni znanstveni članak
Original Scientific Paper

SLOBODAN KAŠTELA
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti Zagreb
slobodan@hazu.hr

Primljeno: 15. 05. 2013.
Prihvaćeno: 27. 05. 2013.

TRIDESET GODINA RADA ZAVODA ZA ZNANSTVENI RAD HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U VARAŽDINU (1983. – 2012.)

Zavod za znanstveni rad u Varaždinu osnovan je 1983. radi poticanja znanstvenih istraživanja i objavljivanja rezultata tih istraživanja na području sjeverozapadne Hrvatske. Zavod organizira znanstvene skupove, saopćivanja i nakladnički rad. Prvi voditelj Zavoda bio je akademik Andre Mohorovičić, zatim akademik Miroslav Šicel, a od 2012. na tom je mjestu akademik Stjepan Damjanović. U razdoblju od njegova osnutka 1983. do 2012. upravitelji Zavoda bili su: profesor emeritus dr. sc. Franjo Ruža, mr. sc. Ivan Grabar te mr. sc. Eduard Vargović (od 1994.).

Zavod surađuje na znanstvenim, kulturnim, obrazovnim, stručnim i drugim ustanovama na području sjeverozapadne Hrvatske. Zahvaljujući bogatoj biblioteci i ostaloj dokumentaciji, djeluje na području povijesti, arheologiji, glazbi, književnosti, povijesti umjetnosti, gospodarstvu, medicini, kulturi, obrazovanju itd. Brojni suradnici Zavoda njih više od 400 omogućuju kvalitetan rad u Zavodu. Za svoj je rad 2008. godine dobio Plaketu grada Varaždina. U proteklih 30 godina rada Zavod je postigao zapažene rezultate, prije svega u realizaciji velikih znanstvenoistraživačkih i izdavačkih projekata. Ti su projekti u pravilu popraćeni izdavanjem zbornika radova.¹

¹ Vidi 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861-2011, Zagreb: HAZU; 2011., str. 247-248

UVOD

Od 1. do 3. listopada 1981. u Varaždinu je održan znanstveni skup u povodu obilježavanja 800. godišnjice provoga spomena grada. Skup su organizirali Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, danas Hrvatska akademija, i Skupština Općine Varaždin. Na skupu su se okupili istaknuti znanstvenici i stručnjaci koji su u 64 referata iznijeli analitičke prikaze iz bogate prošlosti i sadašnjosti varaždinske regije i samoga grada. S malim vremenskim pomakom u odnosu na zahtjevnost posla koji je slijedio, organizatori skupa objavili su reprezentativni *Varaždinski zbornik 1181.-1981.*, zbornik studija i referata izloženih na znanstvenome skupu.² U predgovoru zbornika tiskanog na 684 stranice enciklopedijskog formata, njegov glavni urednik akademik Andre Mohorovičić spomenuo je sadržaj i redoslijed izloženih osnovnih tema prirodnih i društvenih pojava povezanih uz nastanak i život grada Varaždina, i to: kulturno i povijesno značenje grada Varaždina; geografske teme uže i šire regije kontaktnog područja Panonskog bazena i teritorija istočnih izdanaka Alpa; prikazi mnogobrojnih povijesnih i kulturnopovijesnih tema koje osvjetljaju zbivanja povezana s tokovima razvitka grada; jezično i književno blago kajkavskog narječja hrvatskoga jezika; pojave glazbenog života osobito intenzivno razvijenog u regiji Varaždina; revolucionarnu tradiciju grada i njegove borbe za slobodu te razvoj varaždinskoga gospodarstva kao podloge bujanja opće vitalnosti grada.

Akademik Mohorovičić dalje navodi da se, unatoč nastojanju organizatora skupa, nisu mogle obraditi sve teme koje integralno povezane čine život Varaždina i nastavlja: „Međutim ove su studije pružile dragocjen prilog u prikupljanju i sređivanju bogatih materijala i spoznaja koje su do sada bile samo djelomično poznate i objavljene. Potpuno je razumljivo da ova integracija studioznih radova mora poticati na daljnja istraživanja o životnom putu grada Varaždina.“³

Ove su se riječi uglednog znanstvenika i kulturnog djelatnika mogle interpretirati upravo na način kako su izgovorene, tj. da je i u baroknom Varaždinu potrebno osnivanje znanstvene jedinice koja će nastaviti započeta istraživanja s područja prirodnih i društvenih znanosti, umjetnosti i kulture vezanih uz teritorij sjevernoga dijela Hrvatske.

Na temelju izloženog može se zaključiti da je upravo tada ostvarena suradnja između Akademije i Skupštine Općine Varaždin na zajedničkoj organizaciji znanstvenog skupa posvećenog proslavi 800. godišnjice prvoga spomena grada Varaždina dala poticaj zajedničkoj odluci o osnivanju Akademijina Zavoda za

² Varaždinski zbornik 1181.-1981., Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Varaždinu od 1. do 3. listopada 1981. godine povodom obilježavanja 800. godišnjice Grada, JAZU i Skupštine općine Varaždin, Varaždin, 1983.

³ Varaždinski zbornik, str. 11.

znanstveni rad u Varaždinu. To je kasnije potvrđeno i u nekoliko dokumenata koji su prethodili osnivanju Zavoda.

Osnovna namjena ovoga rada bila je da se prigodom obilježavanja trideset godina rada Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu u najkraćim crtama prikaže cjelokupni rad Zavoda, njegova organizacija, financiranje i suradnički potencijal, a posebno rezultati znanstvenoga i kulturnoga rada te nakladničke djelatnosti. Autor je svjestan činjenice da zadatak kojeg se prihvatio nije bio nimalo lak ni jednostavan, posebno s obzirom na vrijeme koje je imao na raspolaganju te unaprijed ograničen opseg članka. Dodatne poteškoće činili su i nedovoljni izvori i dokumentacija, osobito za prvih desetak godina rada Zavoda. Unatoč svemu autor očekuje da će ovaj rad biti dobra osnova i poticaj budućim istraživačima rada Zavoda i da oni neće biti pritisnuti ograničenjima koja je on imao.

Rad je podijeljen u pet dijelova: Uvod; Osnivanje Zavoda i prve godine rada (1983. – 1992.); Drugo desetljeće rada (1993. – 2002.); Treće desetljeće rada (2003. – 2012.); Zaključak.

1. OSNIVANJE ZAVODA I PRVE GODINE RADA (1983. – 1992.)

1.1. Osnivanje Zavoda

Pripreme za osnivanje Akademijine znanstvenoistraživačke jedinice u Varaždinu započele su 14. travnja 1982., kada je Skupština Općine Varaždin, čiji je predsjednik tada bio Ćiril Grabrovec, koji je bio veliki zagovornik ideje o osnivanju te jedinice, donijela Odluku o suosnivanju Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu. U toj odluci utvrđuje se trajnija društvena potreba za organiziranjem znanstvenoga rada u Varaždinu i na njegovu širem gravitacijskom području. Isto tako u odluci je naznačeno da će se samoupravnim sporazumom koji će zaključiti JAZU i Skupština Općine Varaždin utvrditi unutarnja organizacija Zavoda za znanstveni rad, način osiguranja potrebnih sredstava te ostala pitanja važna za početak rada i nastavak djelovanja Zavoda za znanstveni rad.⁴

Nedugo nakon toga, 21. siječnja 1983., Rudolf Lončarić, novi predsjednik Skupštine Općine Varaždin, uputio je pismo Predsjedništvu Jugoslavenske akademije u kojem predlaže da se pokrene postupak osnivanja Zavoda za znanstveni rad JAZU u Varaždinu. U pismu podsjeća da je zajednički rad na organiziranju znanstvenoga skupa posvećenog obilježavanju 800. obljetnice Varaždina

⁴ Grabar, Ivan: Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu, 1983.-2003. HAZU – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Zagreb – Varaždin, 2003., str. 114.

nastavljen i nakon održanog skupa te ističe: „...svima nam je neobično stalo da se s takovim istraživanjima nastavi i zadrži aktivnost, koju smo razvili prije i poslije znanstvenog skupa“⁵.

Nakon te inicijative Skupština JAZU na zasjedanju održanom 29. ožujka 1983. donijela je Odluku o osnivanju organizacijske jedinice Istraživačkog centra u Varaždinu.⁶ U spomenutoj odluci navedeno je da će novoosnovana jedinica obavljati svoju djelatnost u skladu sa Statutom i programom rada JAZU, da će Predsjedništvo Akademije i Skupština Općine Varaždin samoupravnim sporazumom utvrditi način djelovanja organizacijske jedinice i ostala pitanja bitna za rad. U odluci je predviđeno i da će Skupština Općine Varaždin osigurati prostor te potrebna sredstva za rad i djelovanje Zavoda.⁷

Zaključkom od 27. travnja 1983. Skupština Općine Varaždin prihvatila je da će kao jedan od sudionika potpisati samoupravni sporazum o radu i djelovanju Zavoda za znanstveni rad JAZU u Varaždinu i izabrala svoje predstavnike u budućem Znanstvenom savjetu Zavoda, i to: dipl. ing. Rudolfa Lončarića, dr. sc. Stjepana Bratka i Darka Sačića, kustosa.⁸

Zavod je formalno osnovan 24. lipnja 1983., kada su tadašnji predsjednik Akademije akademik Jakov Sirotković i predsjednik Općine Varaždin Petar Rih-tarić potpisali *Samoupravni sporazum o radu i djelovanju Zavoda za znanstveni rad Istraživačkog centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu*.⁹

Osnivanjem Zavoda u Varaždinu nastavljen je proces otvaranja Akademi-jinih regionalnih centara, koji se danas nalaze gotovo u svim većim hrvatskim gradovima (do tada su oni djelovali u Osijeku, Vinkovcima, Rijeci, Puli, Zadru, Splitu, Dubrovniku i Cavtatu te Arboretumu Trstenom, a nakon osnivanja Zavo-da za znanstveni rad u Varaždinu osnovane su Akademijine znanstvenoistraži-vačke jedinice u Bjelovaru, Požegi, Vukovaru i Križevcima).

Temeljni zadatak novoosnovanog Zavoda bio je da postane nosilac znanstve-noistraživačkog i umjetničkog rada ponajprije na području grada Varaždina, ali i na širem području sjeverozapadne Hrvatske (Čakovec, Koprivnica, Ivanec, Lud-breg, Varaždinske Toplice).

⁵ Isto, str. 115.

⁶ Skupština JAZU na svom izvanrednom zasjedanju 24. siječnja 1978. donijela je odluku o osniva-nju Istraživačkog centra Jugoslavenske akademije. Istraživački centar osnovan je kao znanstvena jedinica u smislu propisa Zakona o organizaciji znanstvenog rada, a u smislu propisa tadašnjeg Zakona o udruženom radu ima svojstvo radne zajednice u okviru JAZU. Početkom 1989. prestala je djelatnost Istraživačkog centra i on je transformiran u tri radne zajednice. Vidi Ljetopis JAZU: knjiga 82: za godinu 1978., Zagreb, 1979., str. 285-287.

⁷ Grabar, Ivan: Dvadeset godina Zavoda..., str. 113.

⁸ Isto, str. 117.

⁹ Cjeloviti tekst Samoupravnog sporazuma objavljen je u časopisu: Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, knjiga 1., Varaždin, 1986., str. 9-12.

U Sporazumu su podrobno naznačene djelatnosti Zavoda, i to:

- da inicira, organizira, koordinira i obavlja znanstvena istraživanja u Varaždinu i na njegovu gravitacijskom prostoru sa svrhom da postane žarište znanstvenog rada u sjeverozapadnoj Hrvatskoj;
- da organizira znanstvene skupove, savjetovanja i rasprave o pojedinim temama važnima za unapređenje znanosti i primjenu znanstvenih rezultata u praksi;
- da objavljuje rezultate znanstvenoistraživačkog rada u odgovarajućim edicijama u skladu s kriterijima Akademije na području nakladničke djelatnosti.

Organizaciju znanstvenoistraživačkog i stručnog rada utvrđuje i provodi Znanstveni savjet/Vijeće Zavoda, koje čini tri do pet članova Akademije, zaposlenici Zavoda sa znanstvenim zvanjem te tri predstavnika Skupštine Općine Varaždin, koji bi svojim radom mogli pridonijeti ostvarivanju zadataka Zavoda. Radom Znanstvenog savjeta rukovodi voditelj Zavoda kojeg imenuje Predsjedništvo Akademije iz reda redovnih ili izvanrednih članova Akademije.¹⁰

U pogledu materijalnih obveza u Sporazumu je predviđeno da Skupština Općine Varaždin osigurava Zavodu potreban radni prostor te sredstva za plaće zaposlenika, sredstva za zajedničke potrebe i materijalne troškove nužne za djelovanje Zavoda.¹¹ U Sporazumu je, nadalje, predviđeno da će se sredstva za znanstvenoistraživački rad osigurati preko Akademijina Istraživačkog centra, zatim od odgovarajućih samoupravnih interesnih zajednica te od zainteresiranih gospodarskih i drugih organizacija.

Sporazum je zaključen na neodređeno vrijeme, a može se mijenjati na jednak način koji vrijedi i za njegovo zaključenje.

U listopadu 1983. Petar Rihtarić, predsjednik Skupštine Općine Varaždin, uputio je Akademiji pismo u kojem podsjeća na to da su Samoupravnim sporazum o osnivanju Zavoda predviđeni i odgovarajući uvjeti koje je Skupština Općine Varaždin dužna osigurati za njegov rad. U nastavku pisma obavještava Akademiju što je Skupština Općine Varaždin do tada učinila za početak rada Zavoda, i to:

¹⁰ Prema Zakonu o JAZU od 29. prosinca 1971. promijenjeni su nazivi članova Akademije, tako da se umjesto pravi član uvodi naziv redoviti član (akademik), umjesto dopisni član u radnom sastavu naziv izvanredni član, a umjesto suradnik naziv član suradnik.

¹¹ Što se smještaja budućeg Akademijina zavoda tiče, predstavnici Skupštine Općine Varaždin prvotno su predložili da to bude u Vili Milković na Varaždin bregu, što je bilo i za Akademiju prihvatljivo rješenje. Međutim, taj prijedlog nije realiziran jer je Općina Varaždin naknadno odredila drugu namjenu tom objektu.

- osigurala je dvije prostorije u Lončarićevoj ulici broj 4 u Varaždinu (u poznatoj palači Zakmardi) s mogućnošću za daljnje širenje kada se za to bude potrebe;
- u proračunu za 1983. godinu osigurala je 1.500,000 dinara sredstava za rad Zavoda;
- izabrala je već prije spomenuta tri člana u Znanstveni savjet Zavoda: dr. Stjepana Bratka, mr. Rudolfa Lončarića i Darka Sačića;
- osigurala je da se istraživačka aktivnost vezana uz proslavu 800. obljetnice nastavi angažmanom osoba koje su pripremale znanstveni skup i uređivale *Varaždinski zbornik 1181.-1981.*

Uz izražavanje zahvalnosti Akademiji za pomoć u pripremanju znanstvenoga skupa posvećenoga 800. obljetnici Varaždina i za izdavanje *Varaždinskoga zbornika*, Petar Rihtarić zamolio je da Akademija pokrene potrebne aktivnosti (izbor članova Znanstvenog savjeta i upravitelja) kako bi Zavod za znanstveni rad u Varaždinu uskoro mogao započeti s radom.¹²

Odgovor Akademije nije trebalo dugo čekati jer je Predsjedništvo Akademije na svojoj sjednici 17. siječnja 1984. izabralo u Znanstveni savjet Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu sljedeće predstavnike: akademike Andru Mohorovičića, Mirka Maleza i Vladimira Stipetića te člana suradnika Mirka Markovića.¹³

Taj izbor omogućio je sazivanje prve sjednice Znanstvenog savjeta Zavoda koja je održana 26. lipnja 1984. u Varaždinu. Na toj je sjednici za voditelja Znanstvenog savjeta izabran akademik Andre Mohorovičić, potpredsjednik Akademije, a za upravitelja dr. Franjo Ruža, profesor Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu. Njihov je izbor potvrdilo Predsjedništvo Akademije na sjednici održanoj 5. lipnja 1984. Tim činom završeno je konstituiranje Zavoda.

1.2. Prve godine rada

Skupština Općine Varaždin osigurala je poslovni prostor i inventar za rad Zavoda u palači Zakmardi i stvorila materijalne uvjete za rad. Osigurana su financijska sredstva u 1984. godini u iznosu od 1.690.000 dinara i podnesen je zahtjev da se iz proračuna Općine u 1985. godini osigura 2.174,652 dinara. Zavod je preuzeo arhivu Odbora za proslavu 800. obljetnice Varaždina i preostali dio *Varaždinskoga zbornika 1181-1981.*

Rad Zavoda u godini 1984. odvijao se bez pomoći administrativnog osoblja jer je dr. Franjo Ruža i nakon izbora za upravitelja Zavoda ostao u radnom odno-

¹² Grabar, I.: Dvadeset godina Zavoda..., str. 116.

¹³ Isto, str. 119.

su na Fakultetu organizacije i informatike. Dio administrativnih poslova odvijao se preko Student-servisa, a dio su obavljale službe Fakulteta.¹⁴

Već na 2. sjednici Znanstvenog savjeta Zavoda, održanoj 14. studenoga 1984., prihvaćen je Program rada Zavoda, sastavljen od dva dijela.

Prvi dio Programa sadržava dugoročni plan rada Zavoda, prema kojem će se prije svega nastaviti aktivnosti na znanstvenim istraživanjima započetim na znanstvenome skupu održanom 1981. godine. To znači da će predmet istraživanja i dalje biti:

- tlo, čovjek, voda i drugi opći uvjeti koji su doveli do pojave čovjeka, njegova boravka i razvoja na širem području Varaždina;
- razvoj naselja, populacija, urbani razvoj i demografske prilike od najranijih vremena do suvremenih demografskih problema kao što su migracije stanovništva s tog područja;
- pojava Varaždina kao suvremenog urbanog središta u svjetlu njegova doprinosa našoj znanosti, umjetnosti i kulturi; graditeljstvo, književnost, razvoj pisane riječi, teatrologija, likovna i glazbena umjetnost te razvoj školstva bit će središnjica navedenih istraživanja;
- suvremene prilike u razvoju Varaždina istraživati će se u svjetlu zbivanja u XIX. i XX. stoljeću; kod toga će se nezaobilazno istraživati uvjeti suvremenoga gospodarskog razvitka, pojava i razvoj industrije te razvoj i djelovanje radničkog pokreta u varaždinskom kraju;
- suvremene društveno-gospodarske prilike Varaždina i njegova gravitacijskog područja istraživati će se povezano sa zbivanjima u bližoj i daljoj prošlosti i projiciranjem razvoja u budućnosti.

Drugi dio Programa odnosi se na planiranje rada Zavoda tijekom 1985. godine. Među planiranim zadacima prioritet je dan organiziranju savjetovanja sa svim dotadašnjim suradnicima i potencijalnim znanstvenim i stručnim radnicima kako bi ih se upoznalo s cjelokupnim Programom rada Zavoda i pozvalo na suradnju.

Što se ostalih aktivnosti Zavoda tijekom 1985. godine tiče, spominjemo samo one najvažnije:

- ostvarenje svih potrebnih predradnji radi početka izlaženja znanstvenog časopisa *Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU u Varaždinu* (recenzije, financiranje, urednički savjet i drugo);
- početak rada na istraživanju „400 godina prve tiskane riječi na kajkavskom književnom jeziku“ prema prijedlogu dr. Alojza Jembriha, koji će biti voditelj projekta;

¹⁴ Ljetopis JAZU: knjiga 88: za godinu 1984., Zagreb, 1985., str. 238-239.

- započeti istraživanje o razvoju školstva u Varaždinu kao prilog Zavoda obilježavanju 350. obljetnice Gimnazije u Varaždinu;
- u postupku priprema za osnivanje Zavoda ponuđene su ostavštine poznatih ličnosti iz Varaždina i šire regije; prema tim ostavštinama treba postupati s dužnom pažnjom kako u odnosu na obitelji koje su ih spremne ustupiti Zavodu tako i prema onim institucijama i pojedincima koji mogu biti zainteresirani za njih; to su, tada, bile ostavštine: prof. Krešimira Filića, Stjepana Vukovića i dr. Vinka Žganca;
- započeti s osnivanjem knjižnice Zavoda.¹⁵

Tako se rad Zavoda tijekom 1984. godine odvijao uglavnom na poslovima konstituiranja, opremanja i donošenja programa rada Zavoda za buduće razdoblje.

U skladu s programom rada Zavoda, u Varaždinu je 22. veljače 1985. održano savjetovanje s potencijalnim suradnicima Zavoda koje je vodio akademik Andre Mohorovičić. Odziv je bio znatno bolji od očekivanog s obzirom na činjenicu da je savjetovanju prisustvovalo 45 sudionika, od kojih se čak njih 15 prijavilo da bi svojim radovima iz različitih područja željeli sudjelovati u prvom broju časopisa *Radovi Zavoda za znanstveni rad*. Tijekom 1985. svoje radove predalo je 13 autora, i to: D. Feletar, B. Filipan, S. Hranjec, A. Jembrih, M. Klem, I. Lončar, M. Marković, S. Marčec-Petr, M. Malez, Lj. Perči, M. Redep i M. Žugaj, A. Šimunić i I. Zvonar. Svi radovi upućeni su na recenzentski postupak u Akademijine razrede, a tiskanje prvog broja časopisa *Radovi* planirano je za početak 1986.

Tijekom 1985. akademik A. Mohorovičić, voditelj, i dr. F. Ruža, upravitelj Zavoda, obavili su razgovore s predstavnicima općina Čakovec, Ivanec i Koprivnica o proširenju djelatnosti Zavoda na područje tih općina. S Općinom Čakovec dogovoren je i zajednički rad na postavljanju spomen-ploče na roditeljsku kuću akademika Vinka Žganca u Vratišincu te održavanje savjetovanja potkraj 1986. u Čakovcu, a u povodu obilježavanja 10. obljetnice njegove smrti.¹⁶

Nakon duljih priprema 1986. objavljena je 1. knjiga znanstvenog časopisa *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin* koja obilježava početak bogate nakladničke djelatnosti Zavoda. U impresumu *Radova* nalaze se imena Uredničkog savjeta koji su tada činili akademici Mirko Malez i Vladimir Stipetić, član suradnik dr. Mirko Marković te prof. dr. Franjo Ruža. Dugogodišnji urednik (sve do smrti 2002. godine) bio je akademik Andre Mohorovičić. U predgovoru 1. knjige *Radova* on je naglasio temeljnu orijentaciju toga interdisciplinarnog časopisa naznačivši da će se u njemu objavljivati rezultati znanstvenih istraživanja s područja prirodnih i društvenih znanosti, umjetnosti i kulture vezanih uz teritorij sjevernog dijela

¹⁵ Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, knjiga 1., str. 13-15.

¹⁶ Ljetopis JAZU: knjiga 89, za godinu 1985., Zagreb, 1986., str. 331-332.

Hrvatske. Osim spomenutog predgovora te temeljnih dokumenata o osnivanju i radu Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu (Samoupravni sporazum i Program rada), prva knjiga *Radova* donosi i 14 rasprava od kojih je čak 12 kategorizirano kao izvorni znanstveni rad, 1 kao znanstveno-stručni rad, a 1 kao stručni rad.¹⁷

Kao jednim od temeljnih izvora dokumentacije o proteklih trideset godina rada Zavoda za znanstveni rad koristili smo se kao najpouzdanijima i najpotpunijima upravo podacima iz *Ljetopisa JAZU* za godine 1983. – 1990., *Ljetopisa HAZU* u razdoblju 1991. – 2012. te publikacijom Ivana Grabara *Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu 1983.-2003.* Ta publikacija sadržava mnoštvo informacija o radu Zavoda, ali se ona, kako to proizlazi iz samog naslova, odnosi na razdoblje od samo dvadeset godina rada. Međutim, iznenađuje činjenica da u *Ljetopisu* za godinu 1986. nema uobičajene rubrike o radu Varaždinskoga zavoda u toj godini.¹⁸ Kada se tome doda da je i dokumentacija o tom razdoblju u arhivi Zavoda prilično oskudna, sve to ukazuje na poteškoće na koje smo nailazili pripremajući ovaj prilog. Ipak, u tom istom *Ljetopisu*, u dijelu koji se odnosi na aktivnosti Akademijina Razreda za filološke znanosti, nalazimo podatak da je u organizaciji toga razreda i Zavoda za znanstveni rad Varaždin od 26. do 27. studenoga 1986. u Varaždinu održan znanstveni skup 400. *obljetnica tiskanja prve knjige u Varaždinu.* U radu skupa sudjelovalo je 13 referenata, a rad skupa pratili su brojni uzvanici i znanstveni radnici. Predviđeno je da se referati sa skupa objave u posebnom zborniku.¹⁹ To se, doduše, nije dogodilo, ali su radovi s toga znanstvenog skupa, kao zasebna cjelina, objavljeni u časopisu *Radovi*.

Navedeni skup nije bio jedini koji je Zavod organizirao te godine s obzirom na to da je prethodno u Varaždinu od 13. do 14. studenoga održan znanstveni skup pod nazivom *Usmjereno obrazovanje u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj do 2000. godine.* Skup su zajedno organizirali Akademijin Zavod i Srednjoškolski centar *Gabrijel Santo* iz Varaždina u povodu obilježavanja 350. godina Gimnazije u Varaždinu. Na skupu je sudjelovalo 28 referenata koji su govorili o razvoju školstva u Varaždinu, u Međimurju, Varaždinskim Toplicama i u Hrvatskoj, zatim o kadrovskim i organizacijskim problemima i aspektima usmjerenog obrazovanja, profesionalnoj orijentaciji, bibliotečno-informacijskom sustavu, odgojno-obrazovnim aspektima, filozofiji u suvremenom obrazovanju te o učeničkom i studentskom standardu.²⁰

¹⁷ Vidjeti pobliže: *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, knj. 1., JAZU, Varaždin, 1986.

¹⁸ *Ljetopis JAZU*: knjiga 90: za godinu 1986, Zagreb, 1987.

¹⁹ Isto, str. 221.

²⁰ Grabar, I.: *Dvadeset godina Zavoda...*, str. 31.

I u 1987. godini nastavljen je dinamičan rad Zavoda na ostvarenju planiranih zadataka. Prikupljeni su i sređeni rukopisi sa skupa posvećenog akademiku Vinku Žgancu. Rukopisi su ustupljeni Centru za kulturu Čakovec, gdje će biti objavljeni u ediciji *Međimurje*. Isto tako sređeni su i recenzirani rukopisi sa znanstvenog skupa *400 godina prve tiskane knjige u Varaždinu*, koji će biti objavljeni u *Radovima*, knjiga 2.

Kao jedan od suorganizatora znanstvenoga skupa *Usmjereno obrazovanje u Hrvatskoj do 2008. godine*, Zavod je prikupio i sredio rukopise svojih suradnika i predao ih radi objave u monografiji Srednjoškolskom centru *Gabrijel Santo*.

U suradnji s Gradskim muzejom Varaždin i Gradskom knjižnicom Varaždin, Zavod je pripremao poslove oko obilježavanja 150. obljetnice rođenja Vatroslava Jagića. Tim povodom u Varaždinu je 7. listopada 1987. održana svečana sjednica Razreda za filološke znanosti JAZU na kojoj su o tom velikanu filološke znanosti, znanosti o jeziku i književnosti svojega doba u Europi i u svijetu govorili akademici Radoslav Katičić, Eduard Hercigonja i Josip Vončina.²¹ Iznenaduje, međutim, da taj važni skup nije zabilježen u spomenutoj publikaciji Ivana Grabara.

To je bio početak stalne suradnje Zavoda s Gradskim muzejom Varaždin i Gradskom knjižnicom Varaždin na zajedničkoj organizaciji znanstvenih skupova, okruglih stolova i nakladničke djelatnosti. Nešto kasnije iz te su suradnje proizašle *Varaždinske barokne večeri*, *Kukuljevićevi dani* iz Varaždinskih Toplica, Visoka učiteljska škola iz Čakovca te druge institucije i udruge.

U izvješću Zavoda o radu tijekom 1987. ponovljeno je da zbog nedostatka financijskih sredstava još uvijek nije bilo moguće tiskati vrijedne rukopise koji se dulje vrijeme nalaze u Zavodu, i to: S. Krivošić, *Stanovništvo i demografske prilike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u XVIII. i prvoj polovici XIX. stoljeća*; Z. Herkov, *Šest stoljeća uprave slobodnog i kraljevskog grada Varaždina* (iz prošlosti naših gradova) i pretisak izdanja *Postille* Antuna Vramca.²²

Zavod je tijekom proteklih godina posebnu pažnju posvećivao nakladničkoj djelatnosti, ali isto tako i javnom predstavljanju objavljenih radova. Predstavljanja su u pravilu bila organizirana u suradnji sa Skupštinom Općine Varaždin, kasnije s Gradom Varaždinom, i to u Gradskoj vijećnici. Prvo predstavljanje održano je 27. veljače 1987., kada je pred brojnim uzvanicima predstavljena I. knj. časopisa *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*.²³

²¹ Izlaganja Radoslava Katičića i Eduarda Hercigonje objavljena su u *Radovima* Zavoda, knjiga 3., a izlaganje Josipa Vončine u *Radovima*, knjiga 4-5.

²² *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, knjiga 3., Varaždin, 1989., str. 9-21; knjiga 4-5, Varaždin, 1990-1991., str. 53-81.

²³ Ljetopis JAZU: knjiga 91: za godinu 1987., Zagreb, 1988., str. 275-276.

Tijekom 1988. godine nastavljeni su poslovi vezani uz skupove održane u 1987. Uz pomoć sredstava što ih je odobrila tadašnja Samoupravna interesna zajednica za znanost objavljena je 2. knjiga časopisa *Radovi*. Sadržaj *Radova* podijeljen je u dva dijela. U prvom dijelu objavljeni su radovi opće, šire tematike, kao što su prilozi o geološkim istraživanjima, istraživanjima u spilji Vindija, godišnjoj dinamici faune ptica akumulacijskog jezera HE „Čakovec“, o suzbijanju hepatitisa 1976. godine u Kotoribi, Hrvatska na karti Stjepana Glavića iz 1673. godine te razvojni put geografskog imena – Varaždinske Toplice. U drugom dijelu objavljeni su, kao zasebna cjelina, radovi sa znanstvenog skupa *400 godina prve tiskane knjige u Varaždinu*.

U organizaciji Zavoda, a uz sudjelovanje *Varaždinskih baroknih večeri*, u Varaždinu je 26. – 27. rujna održan znanstveni skup *Glazbena baština naroda i narodnosti Jugoslavije*. Taj se skup redovito povezuje s programom *Varaždinskih baroknih večeri*, a rezultati istraživanja izvode se u sklopu glazbenog programa te tradicionalne varaždinske manifestacije. Skupu su prisustvovali mnogi muzikolozi iz Zagreba, Ljubljane, Skoplja i Zadra, a voditelj projekta bio je dr. Lovro Županović. Izloženo je ukupno 14 referata.

Potkraj iste godine Zavod za znanstveni rad i Gradska knjižnica i čitaonica *Sloboda* Varaždin organizirali su znanstveni skup *Povijest knjižnog blaga i knjižnica sjeverozapadne Hrvatske*. Skup je održan u Varaždinu od 15. do 16. prosinca 1988., a na njemu je izloženo 20 referata u kojima su tematski bila obrađena sljedeća pitanja: bibliotečno–informacijski sustav; Hrvatski narodni preporod; osnivanje Ilirske čitaonice u Varaždinu; rad Pučke knjižnice; razvoj Gradske knjižnice u Varaždinu; Zavičajna zbirka Gradske knjižnice, rijetke knjige 16. i 17. stoljeća, knjižnica franjevačkog samostana; karakteristike Knjižnice Kaptola Čazmanskog i Knjižnica Trakošćan; knjižnice župnih crkava u Bednji, Lepoglavi i Ivancu itsl.²⁴

Početak 1989. godine predstavljena je u Gradskoj vijećnici Varaždin 2. knj. *Radova Zavoda za znanstveni rad Varaždin*.²⁵

Potkraj iste godine Zavod je zajedno s Ortodontskom sekcijom Zbora liječnika Hrvatske organizirao znanstveni kolokvij *Kranofacijalni rast blizanaca*, na kojem je sudjelovalo 13 referenata. Rezultati tog kolokvija objavljeni su u knjizi pod naslovom *Kranofacijalni rast blizanaca*, 2. knj. nove edicije *Pojedinačna izdanja Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu*.

Tijekom godine dovršeni su svi poslovi vezani za izdavanje *Radova*, knj. 3, dok se tiskanje očekivalo početkom 1990. godine. Ipak, najvažniji nakladnički pothvat Zavoda bilo je izdanje pretiska *Postille* Antuna Vramca. Zbog stalnog

²⁴ Grabar, I.: Dvadeset godina Zavoda... str. 32

²⁵ *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, knjiga 2., JAZU, Varaždin, 1988., 1-501.

nedostatka sredstava, posebno za izdavanje pretisaka rijetkih knjiga, bilo je potrebno naći suizdavača. Tu obvezu preuzela je nakladnička kuća *Kršćanska sadašnjost*, koja je u troškovima pretiska sudjelovala iznosom od 50%. Kako se radi o 400 godina staroj knjizi (*Postilla* se smatra prvom knjigom na kajkavskom jeziku tiskanom u Varaždinu), njezino je izdavanje bilo važan kulturni događaj za Varaždin i Hrvatsku.²⁶

Od samog početka rada Zavoda članovi Znanstvenog savjeta učestalo su ukazivali na potrebu poboljšanja materijalnih uvjeta u kojima radi Zavod ukazujući pritom na nedostatak poslovnog prostora koji ne omogućava redoviti rad, a osobito ne proširenje djelatnosti Zavoda. Kvalitetne promjene dogodile su se tek 1990. godine, kada je Skupština Općine Varaždin osigurala drugi prostor i financijska sredstva za njegovu adaptaciju, čime su stvoreni uvjeti da se Zavod za znanstveni rad Akademije u Varaždinu preseli u prostorije u Nazorovoj ulici br. 14 (palača Keglević), u kojem se i danas nalazi. Riječ je o prostoru površine 88 m², a sastoji se od šest prostorija. Tri prostorije služe za rad: upravitelja, tajnika i administrativne osobe Zavoda, dok je preostali dio prostora namijenjen za biblioteku i odlagalište za knjige.

I ne samo to. Skupština općine Varaždin osigurala je sredstva od 1. srpnja 1990. za zapošljavanje tajnika Zavoda za pola radnog vremena. Nakon provedenog postupka na to je mjesto izabran mr. Ivan Grabar, što je rezultiralo intenziviranjem rada Zavoda.

Na temelju zaključaka Znanstvenog savjeta Zavoda pokrenuta je znanstvenoistraživačka i stručna djelatnost na tri projekta:

1. *Proučavanje glazbenog baroka u južnih Slavena*. Taj muzikološki projekt potaknuo je muzikologe na znanstvena i stručna istraživanja i valorizaciju većeg broja tematskih područja. Rezultati istraživanja predstavljeni su na *Muzikološko-me skupu*, održanom 29. i 30. rujna 1990. u Varaždinu u sklopu programa *Varaždinskih baroknih večeri*, a prilozi koji su dobili pozitivnu recenziju objavljeni su u *Radovima*, knj. 4-5.

2. *Metel Ožegović i njegovo doba*. U povodu 100. obljetnice smrti hrvatskog političara, rodoljuba i osnivača varaždinske knjižnice baruna Metela Ožegovića, Zavod i Gradska knjižnica priredili su Znanstveni kolokvij i tematsku izložbu 15. studenoga u Varaždinu. Na kolokvij su iznesene nove spoznaje i činjenice te ovi prijedlozi:

- da tadašnja Gradska knjižnica i čitaonica *Sloboda* Varaždin dobije ime Metela Ožegovića;
- da se postavi spomen-ploča na kući gdje je bila prva knjižnica u Varaždinu;

²⁶ Ljetopis JAZU: knjiga 93: za godinu 1989., Zagreb, 1990., str. 310-311.

- da se dalje istražuju nove činjenice i prikuplja dokumentacija o Metelu Ožegoviću.²⁷

3. *Pretisak Vramčeve Kronike*. To djelo, objavljeno 1578. godine u Ljubljani, prvo je povijesno djelo iz 16. stoljeća pisano hrvatskim jezikom kajkavske osnovice. Zavod je znanstvenu obradu materijala, koji će biti sastavni dio *Vramčeve Kronike*, povjerio dr. Alojzu Jembrihu. Završetak poslova planirao se u prvom polugodištu 1991. godine.

Budući da su poslovi oko reprint izdanju *Postille* Antuna Vramca dovršeni početkom godine, 17. travnja 1990., akademik Andre Mohorovičić u varaždinskoj je Gradskoj vijećnici to djelo predstavio javnosti. Drugo predstavljanje održano je u Akademijinoj palači u Zagrebu 28. svibnja 1990. i tom je prigodom, uz ostalo, istaknuto posebno značenje tog izdanja s obzirom na to da nijedna od sačuvanih *Postilla* nije bila čitava.

Potkraj godine, točnije 19. listopada 1990., u varaždinskoj Gradskoj vijećnici predstavljena je 3. knj. *Radova Zavoda za znanstveni rad*. Taj broj *Radova* sadržava više priloga sa svečane sjednice Razreda za filološke znanosti posvećene 150. obljetnici rođenja Vatroslava Jagića, zatim dio priloga sa skupa *Glazbena baština naroda i narodnosti Jugoslavije* te nekoliko drugih rasprava. Radove je predstavio akademik Andre Mohorovičić u prisutnosti predsjednika Skupštine Općine i njegovih suradnika, predstavnika kulturnih ustanova varaždinske regije i brojnih uzvanika. Po riječima akademika Mohorovičića, varaždinski Zavod u dosadašnjoj aktivnosti prezentirao je javnosti nekoliko vrlo vrijednih knjiga čiji je sadržaj izuzetno bitan u spoznavanju novih povijesnih, kulturnih, gospodarskih, medicinskih, jezičnih i drugih vrijednosti.²⁸

Dana 24. srpnja 1991. stupio je na snagu novi Zakon o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, kojim je Hrvatski sabor ispunio izraženu želju članova Akademije i cijeloga hrvatskog naroda da njegova najviša znanstvena ustanova nosi njegovo ime ne potirući time kontinuitet cjelokupnoga dotadašnjeg rada Akademije.²⁹

Tijekom 1991. pripremljen je i treći projekt planiran prethodne godine. Naime, za tisak je pripremljen pretisak *Kronike* Antuna Vramca uz koji će se objaviti i rječnik manje poznatih riječi, popratna studija o *Kronici* s bibliografijom te registar imena povijesnih osoba. Projekt je financiran uz pripomoć Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike.

²⁷ Začuđuje da ni skup o Metelu Ožegoviću nije zabilježen u publikaciji "Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad..."

²⁸ Ljetopis JAZU: knjiga 94: za godinu 1990., Zagreb, 1991., str. 296-298.

²⁹ 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861.-2011.- Zagreb: HAZU; 2011., str. 26

Osim toga Zavod je te godine pokrenuo projekt pod nazivom *Pretisak Pesama horvatskih* Katarine Patačić, s obzirom na to da je to djelo unikatni književnojezični spomenik hrvatske kajkavske književnosti iz 18. stoljeća, a sačuvan je samo jedan primjerak koji se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu. Djelo je prepisano u suvremenu grafiju, a napisana je i popratna studija. Kako Zavod nije imao dovoljno sredstava za objavljivanje te knjige, posao je nakladnika preuzela „Kajkavijana“ – Društvo za prikupljanje, čuvanje i promicanje hrvatsko-kajkavske baštine iz Donje Stubice koje je osiguralo potrebna financijska sredstva. Predstavljanje je održano i u varaždinskoj Knjižnici *Metel Ožegović*, a Zavod je otkupio nekoliko desetaka primjeraka spomenutog djela.³⁰

U povodu obilježavanja 125. obljetnice osnutka Akademije, Zavod za znanstveni rad i Varaždinske barokne večeri pripremili su okrugli stol na temu *Barokno graditeljstvo i likovne umjetnosti Varaždina i okolice*. Okrugli stol održan je u Varaždinu 26. rujna 1991. Na njemu je sudjelovalo sedam referenata, a prilozi su objavljeni u *Radovima*, knj. 6-7.

Dakako najvažniji projekt varaždinskoga Zavoda koji je osmišljen i prijavljen Ministarstvu znanosti, tehnologije i informatike 1991. bio je projekt *Stvaralački potencijal u funkciji društvenog razvoja sjeverne Hrvatske*. Riječ je o dugoročnom istraživačkom projektu koji će se ostvarivati po fazama. Budući da je spomenuto ministarstvo prihvatilo njegovo financiranje, te su godine započele pripreme rada u trogodišnjem razdoblju (1991. – 1993.) Osnovan je tim suradnika i stručnjaka (njih ukupno 17), glavni istraživač bio je akademik Andre Mohorovičić, njegov zamjenik prof. dr. Franjo Ruža i tajnik projekta mr. Ivan Grabar. Na projektu se radilo punih 11 godina, a rezultati znanstvenih istraživanja predstavljeni su na velikom znanstvenom skupu održanom 2002. godine.

Tijekom godine pripremani su rukopisi koji će se objaviti u dvobroju časopisa *Radovi*, knj. 4-5. To su prije svega prilozi koji su izloženi na muzikološkom skupu pod nazivom *Proučavanje glazbenog baroka* održanome 29. i 30. rujna 1990. u Varaždinu, ali i neki drugi radovi koji su dobili pozitivnu recenziju.³¹

Održane su dvije sjednice Uređivačkog odbora na kojima su razmatrane pripreme za tiskanje knjige S. Krivošića *Stanovništvo i demografske prilike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u 18. i prvooj polovini 19. stoljeća*. Za tiskanje spomenute knjige dogovorena je financijska pripomoć s općinama Koprivnica i Ludbreg. Isto tako razmatrane su pripreme za tiskanje reprinta izdanja *Kronike Antuna Vramca* s popratnim studijama, zatim tiskanje *Radova Zavoda* br. 4-5 te *Pesme horvatske Katarine Patačić*.

³⁰ Ljetopis HAZU: knjiga 95: za godinu 1991., Zagreb, 1992., str. 266.

³¹ Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, knjiga 4-5, Varaždin, 1990.-1991.

Dana 29. svibnja 1991. održana je svečana sjednica Skupštine Općine Varaždin u povodu održavanje Dana hrvatske državnosti. Budući da se istog datuma u Varaždinu rodio Ivan Kukuljević Sakcinski, povjesničar, književnik i političar koji je prvi progovorio hrvatskim jezikom u Saboru te je, uz ostalo, njegova zasluga to što je Sabor donio odluku o uvođenju hrvatskog jezika u škole i institucije, dobar dio svečane sjednice bio je posvećen upravo njemu. O I. Kukuljeviću Sakcinskom kao povjesničaru, književniku i političaru govorili su: akademik Andre Mohorovičić, dr. M. Kurelac i dr. D. Jelčić.

Ovdje želimo spomenuti i humanitarnu gestu koja je, uz ostalo, predložena na radnim sastancima koje su suradnici Zavoda tijekom godine održali s voditeljem Zavoda akademikom Androm Mohorovičićem. Riječ je o prijedlogu da varaždinski Zavod – zbog teških ratnih prilika u kojima se nalaze Akademijini zavodi u Osijeku i Vinkovcima – tim zavodima i zaposlenicima u njima pruži određenu materijalnu pomoć.³²

Godina 1992. obilježena je brojnim aktivnostima Zavoda za znanstveni rad kako na području znanstvenoistraživačke i stručne tako i nakladničke djelatnosti.

Znanstvenoistraživačka djelatnost Zavoda temeljila se na programu rada za 1992. godinu i obuhvaćala je teme iz gospodarstva, demografije, povijesti, kulture, književnosti, jezika, službene baštine, umjetnosti i drugih znanstvenostručnih područja, a financirali su je Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske, Općina Varaždin i drugi. U 1992. godini nastavljen je rad na projektu *Stvaralački potencijal u funkciji društvenog razvoja sjeverne Hrvatske*.

U skladu s dotadašnjom praksom Zavod je i 1992. godine u suradnji s *Varaždinskim baroknim večerima* organizirao znanstveni skup pod nazivom *Glazbena baština baroka*. Skup je održan 27. studenoga, uz sudjelovanje sedam referenata koji su obradili različite teme koje pridonose obogaćivanju glazbene kulture.³³

Tijekom godine osmišljeni su radovi za nastavak sljedećih znanstvenoistraživačkih projekata, i to:

Etnomuzikološka istraživanja: Potrebno je nastaviti etnomuzikološka istraživanja na određenim lokalitetima sjeverozapadne Hrvatske, posebno onima na kojima značajke tradicijskoga kulturnog naslijeđa nisu dovoljno istražene. Tako je spomenuta potreba za izučavanjem etnografskih karakteristika, npr. ivanečkog područja, koje je do danas uspjelo sačuvati mnoge tradicijske specifičnosti, te bednjanskoga područje s njegovim karakterističnim govorom.

Arheološka istraživanja: Predložen je nastavak istraživanja špilje Vindije i lokaliteta na području Varaždinskih Toplica uz suradnju i pomoć lokalne zajednice. Te radove godinama je sa svojim suradnicima vodio akademik Mirko Malez.

³² Ljetopis HAZU: knjiga 95: za godinu 1991., Zagreb, 1992., str. 266-269.

³³ Ljetopis HAZU: knjiga 96: za godinu 1992., Zagreb, 1993., str. 301-302.

Mogućnosti proizvodnje hrane na području sjeverozapadne Hrvatske: Radi se o projektu u pripremi u čiju bi se realizaciju uključili stručnjaci iz struka agrara, pedologije, stočarstva, vinogradarstva, povrtlarstva i prerađivačke industrije te ekonomisti. Ako se projekt prihvati, priključio bi se već spomenutom projektu *Stvaralački potencijali u funkciji društvenog razvoja sjeverne Hrvatske*.

Znanstveni savjet Zavoda podržao je, nadalje, prijedlog akademika Radoslava Katičića da se u 1993. godini obilježi 70. obljetnica smrti Vatroslava Jagića, i to na način da se održi znanstveni skup ili okrugli stol s temom valorizacije Jagićeva djela na tlu Hrvatske.³⁴

Što se nakladničke djelatnosti tiče, prihvaćeni su rukopisi koji će se tiskati u ediciji Radovi, knj. 6-7. Radi se zapravo o radovima koji su bili predstavljeni na već spomenutom znanstvenom skupu pod nazivom *Barokno graditeljstvo i likovne umjetnosti Varaždina i okolice*.

Osim toga obavljani su završni radovi na pripremi za tisak knjige Rudolfa Horvata Povijest grada Varaždina za koji je potrebna sredstva osigurala Općina Varaždin.

Godina 1992. bila je jedna od najplodnijih što se tiče objavljivanja knjiga u izdanju Zavoda te njihova predstavljanja. Tako su tijekom godine predstavljene sljedeće knjige:

- 6. ožujka 1992. u varaždinskoj Gradskoj vijećnici pretisak *Kronike* Antuna Vramca predstavili su akademik Andre Mohorovičić, dr. Vjekoslav Bajsić i dr. Alojz Jembrih;

- 13. travnja 1992. u Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici u Ljubljani (Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani) pretisak *Kronike* Antuna Vramca predstavili su dr. Franjo Ruža i dr. Alojz Jembrih;

- 10. travnja 1992. u Vijećnici Narodnog sveučilišta u Ludbregu djelo Stjepana Krivošića *Stanovništvo i demografske prilike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u XVIII. i prvoj polovici XIX. stoljeća* predstavili su akademik Andre Mohorovičić i Vladimir Stipetić te dr. Stjepan Krivošić³⁵;

- 15. srpnja 1992. u varaždinskoj Gradskoj vijećnici predstavljena je edicija Radovi, knj. 4-5, Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu; predstavili su je akademik Andre Mohorovičić i prof. dr. Vladimir Muljević.³⁶

U suradnji s Knjižnicom i čitaonicom *Metel Ožegović*, Zavod je 10. studenoga organizirao predavanje koje je održao prof. dr. Vladimir Muljević na temu *Varaž-*

³⁴ Isto, str. 303.

³⁵ Isto, str. 303.

³⁶ Praksa objavljivanja dvobroja časopisa *Radovi* Zavoda za znanstveni rad Varaždin, koja je započela objavljivanjem knjige 4-5, nastavit će se u sljedećim godinama, sve do knjige 16-17 (2006. godine), i to uglavnom zbog financijskih razloga.

dinac Ferdinand Konščak, misionar i istraživač Kalifornije u 18. stoljeću. O istoj temi prof. Muljević objavio je iscrpan i dokumentiran prilog u *Radovima*, knj. 4-5.

U *Ljetopisu Akademije*, knj. 96, nalazimo i podatak da je 1992. godine u dva navrata Varaždin posjetio predsjednik Hrvatske akademije akademik Ivan Supek. Prema šturom tekstu u *Ljetopisu*, domaćin mu je bila predsjednica Općine prof. Katarina Fuček, a razgovaralo se o znanstvenom, kulturnom, povijesnom i gospodarskom razvitku Varaždina. Iako je bilo razgovora o navedenim temama, osnovni razlog dolaska akademika Ivana Supeka u Varaždin bila je želja profesora Josepha Bombellesa, dopisnog člana Hrvatske akademije i bivšeg vlasnika dvorca Opeka u Vinici, da se taj kompleks preda Akademiji na upravljanje radi korištenja za znanstvena istraživanja, posebno u području prirodnih znanosti.

Tijekom 1992. intenzivirana je suradnja sa susjednim općinama, posebno sa Skupštinom Općine Koprivnica, s kojom je potpisan i Ugovor o suradnji između te općine i Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu za razdoblje od 1992. do 1994. godine. Za spomenutu suradnju dogovorena je i financijska potpora koju bi Općina Koprivnica doznala varaždinskome Zavodu.

Slična suradnja pokrenuta je i s Općinom Čakovec, međutim ona nikada nije bila institucionalizirana, kao što je to učinjeno s Općinom Koprivnica.

Te je godine započela suradnja sa Skupštinom Općine Ivanec, a njezin je povod bilo obilježavanje 600. obljetnice Lepoglave (1999. godine).³⁷

Radu Zavoda u razdoblju od 1983. do 1992. godine poklonili smo nešto veću pažnju nego što će to biti slučaj s prikazom rada u sljedećih dvadesetak godina. Na taj smo način, naime, željeli spasiti od zaborava bitne odrednice prvog desetljeća od osnivanja i rada Zavoda s obzirom na to da za sljedeća razdoblja ima više dokumentacije i drugih pisanih tragova.

2. DRUGO DESETLJEĆE RADA (1993. – 2002.)

Ovo razdoblje obilježile su sljedeće činjenice: poteškoće u financiranju redovite djelatnosti Zavoda, i to ponajprije zbog Domovinskoga rata, koji je Republici Hrvatskoj bio nametnut; usporavanje priprema i tiskanja redovite edicije Zavoda časopisa *Radovi*, s jedne strane, te povećanje izdavanja knjiga u ediciji *Posebna izdanja*, s druge strane; održavanje dvaju velikih međunarodnih znanstvenih skupova; smrt akademika Andre Mohorovičića, osnivača i dugogodišnjeg voditelja Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu.

Zbog nedostatka financijskih sredstava, rad Zavoda u 1993. je morao biti znatno reduciran. Tako je npr. planirano obilježavanje 290. obljetnice rođenja

³⁷ Ljetopis HAZU, knjiga 96, str. 305-306.

Ferdinanda Konščaka (1703. – 1993.), zbog nedostatka novca, odgođeno za sljedeću godinu. Iz istih razloga nije se obilježila ni 70. obljetnica smrti Vatroslava Jagića već je zaključeno da će se umjesto 70. obilježiti 75. obljetnica njegove smrti. Slična je situacija bila i s odgodom tiskanja *Radova*, knj. 6-7, unatoč tome što su tijekom 1992. i 1993. potpuno bili pripremljeni radovi radi objave u toj knjizi. To je učinjeno prije svega zbog toga što je izostala novčana potpora Ministarstva znanosti za taj časopis, i to unatoč tome što je spomenuta edicija jedini primjer takvog časopisa na prostoru sjeverozapadne Hrvatske.

Ipak, treba spomenuti i druge aktivnosti Zavoda koje su, unatoč besparici, ipak ostvarene tijekom te godine. To je, nakon dugih godina čekanja, tiskanje već nekoliko puta spomenute vrijedne knjige Rudolfa Horvata *Povijest grada Varaždina* na ukupno 564 stranice. Od toga se na osnovni tekst odnosi 513 str., dok preostali dio sadržava: Bilješke lektora, Sažetke knjige na engleskom i njemačkom jeziku, Bibliografiju radova Rudolfa Horvata, Izbor radova o povijesti grada Varaždina, Biografiju i životopis Rudolfa Horvata te 25 ilustracija.

Potkraj 1993. godine, 5. i 6. studenoga, u organizaciji Zavoda za znanstveni rad, Županije varaždinske, Grada Varaždina i Općine Varaždinske Toplice u Varaždinu i Varaždinskim Toplicama održana je *Svečana akademija u povodu 150. obljetnice povijesnog govora Ivana Kukuljevića-Sakcinskog u Hrvatskom saboru*. Prvog dana skupa u Varaždinu uvodnu je riječ iznio akademik Andre Mohorovičić, dok je akademik Milan Moguš održao izlaganje o govoru Ivana Kukuljevića-Sakcinskog o hrvatskome jeziku u Hrvatskom saboru godine 1844. Drugoga dana Svečane akademije o tome važnom datumu hrvatske povijesti, koja je održana u Varaždinskim Toplicama, govorilo je deset referenata.³⁸ Dio priloga izloženih na Svečanoj akademiji objavljen je u *Radovima*, knj. 6-7.

Predsjedništvo Hrvatske akademije na sjednici održanoj 28. prosinca 1993 donijelo je odluku o razrješenju prof. dr. Franje Ruže, na njegov vlastiti zahtjev, zbog bolesti, dužnosti upravitelja Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu s danom 31. prosinca 1993. Predsjedništvo je ujedno zahvalilo prof. Ruži na uspješnom radu i odalo mu za to priznanje s molbom da se suradnja nastaviti u mjeri u kojoj će to njegovo zdravstveno stanje omogućivati. S tim u vezi Uprava Hrvatske akademije svojim pismom od 6. siječnja 1994. odlučila je da mr. Ivan Grabar, tajnik Zavoda, privremeno obnaša dužnost upravitelja Zavoda do imenovanja novog upravitelja.

Godine 1994. došlo je do dugo očekivane kadrovske, organizacijske i financijske konsolidacije Zavoda. Dana 1. rujna zaposlena je stručno-administrativna osoba Ljiljana Mrazek s punim radnim vremenom. Nešto kasnije, 1. listopada

³⁸ Ljetopis HAZU: knjiga 97: za godinu 1993., Zagreb, 1994., str. 236-237.

1994., izabran je i imenovan upraviteljem Zavoda mr. Eduard Vargović. Oboje zaposlenika i danas obavljaju te dužnosti. Mr. sc. Ivan Grabar, koji je dao bitan doprinos cjelokupnom radu Zavoda, krajem 1994. otišao je u mirovinu, ali je i nadalje bio angažiran na realizaciji pojedinih projekata Zavoda.

Osim toga potkraj godine, točnije 9. prosinca, a u skladu s društvenim i političkim promjenama u Hrvatskoj tijekom 1990. i 1991., potpisan je *Ugovor o djelovanju znanstvenoistraživačke jedinice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu*. Ugovor su potpisali: akademik Ivan Supek, predsjednik, uime Hrvatske akademije, dr. Zvonimir Sabati, župan Županije varaždinske, i ing. Milivoj Ladić, gradonačelnik Grada Varaždina. Po svom sadržaju Ugovor je u temeljnim odredbama vrlo sličan prethodnom Sporazumu iz 1983. godine uz napomenu da je on trostran, s obzirom na to da je u njega uključena novoosnovana Županija. Ona zajedno s Gradom Varaždinom osigurava i pokriva materijalne troškove prostora u kojem Zavod radi, dok Hrvatska akademija pokriva troškove voditelja i plaću upravitelja. Znanstvenoistraživački i stručni rad utvrđuje i provodi Znanstveno vijeće Zavoda, a planove znanstvenog rada potvrđuje Predsjedništvo Akademije. Prema odredbama ugovora, Znanstveno vijeće Zavoda čine: tri do pet članova Akademije, koje delegira Predsjedništvo Akademije, i po dva predstavnika Županije Varaždinske i Grada Varaždina. Upravitelj Zavoda po položaju je član Znanstvenog vijeća. Znanstvenim vijećem predsjedava i usmjerava njegov rad voditelj Zavoda, kojeg imenuje Predsjedništvo Akademije iz reda članova Akademije. O svom radu Zavod je dužan najmanje jednom godišnje informirati Poglavarstvo Grada Varaždina i Županiju varaždinsku. Ugovorne strane suglasile su se s time da će taj ugovor vrijediti deset godina, s time da se može obnoviti prije isteka roka. Ugovorom je bila predviđena mogućnost da mu i susjedne županije pristupe, što se nije dogodilo.

Tijekom 1994. i 1995. godine prvi je put nabavljena potrebna oprema za rad Zavoda, i to: osobno računalo, pislač, fotokopirni aparat i telefaks, a nabavit će se i druga oprema. Nabavu opreme financiralo je Poglavarstvo Grada Varaždina i Županija varaždinska te djelomično Hrvatska akademija.

Budući da su *Kukuljevićevi dani u Varaždinskim Toplicama* postali trajna kulturna manifestacija u koju je djelatno uključen i Zavod Hrvatske akademije u Varaždinu, logično je da je on bio organizator znanstvenoga skupa pod nazivom *Kukuljevićevo djelovanje na zaštiti i čuvanju kulturne baštine*, održanoga 25. – 26. studenoga 1994. Na skupu je izloženo osam referata s tematikom iz područja arheologije, povijesnih zbivanja na prostoru Varaždinskih Toplica, Kukuljevićev prilog zaštiti spomenika kulture u Hrvatskoj; Kukuljevićeve znanstvene inicijative te kulturološke teme.

U 1994. godini Zavod je objelodanio i javnosti predstavio dvije knjige: redovitu ediciju *Radovi*, knj. 6-7, u kojoj su objavljeni radovi s okruglog stola *Barokno graditeljstvo i likovne umjetnosti, Varaždina i okolice*, održanog 1991., te više drugih priloga, a u ediciji *Posebna izdanja*, knj. 5, dr. Marka Sapunara: *Radio jučer, danas, sutra*.³⁹

Nakon što su prethodne godine bili riješeni osnovni temeljni organizacijski, financijski i kadrovski problemi, rad Zavoda u 1995. godini dobio je dodatni zamah. Izabrano je i novo Znanstveno vijeće Zavoda u sastavu: akademik Andre Mohorovičić – voditelj Zavoda, te članovi prof. dr. Franjo Ruža – FOI Varaždin, mr. Slobodan Kaštela – tajnik HAZU, dr. Želimir Beer – dožupan Županije varaždinske, Miroslav Hreljac, zamjenik gradonačelnika Grada Varaždina, i mr. Eduard Vargović – upravitelj Zavoda.

Tijekom 1995. godine održano je više znanstvenih skupova i okruglih stolova u organizaciji ili suorganizaciji Zavoda, i to:

- 7. listopada okrugli stol *25 godina Varaždinskih baroknih večeri* na kojem je svojim izlaganjima sudjelovalo osam referenata;

- 20. listopada u Varaždinu znanstveni skup *Ivan Belostenec i njegovo doba* u organizaciji Matice hrvatske – Ogranak Varaždin i Akademijina Zavoda; na skupu je sudjelovalo 16 referenata koji su osvijetlili Ivana Belostenca kao istaknutog hrvatskog leksikografa, proznog pisca, pisca *Gazophylaciuma*, književnika te pisca pravnog i glazbenog nazivlja;

- 28. listopada u Varaždinskim Toplicama održan je znanstveni skup *Kukuljević i književnost* u okviru tradicionalne manifestacije *Kukuljevićevi dani*. Izloženo je 12 referata u kojima se govorilo o Kukuljeviću kao povjesničaru, novelistu, pjesniku, povjesničaru književnosti, dramatičaru, putopiscu i etnografu;

- 16. studenoga u Varaždinu je na poticaj Zavoda održan okrugli stol: *70 godina Gradskog muzeja Varaždin – argument za budućnost*. Na okruglom stolu održano je osam izlaganja, a u okviru obilježavanja 70 godina Gradskog muzeja Varaždin Zavod i Gradski muzej izdali su pretisak *Spomenice varaždinskog muzeja 1925.-1935.* koju je predstavio akademik Andre Mohorovičić⁴⁰.

Potkraj godine Zavod je pripremio i predao za tisak u ediciji *Posebna izdanja*, knj. 7, knjigu prim. dr. Gustava Piaseka: *Zdravstvo Varaždina do konca 19. stoljeća*.

Zavod već više godina sudjeluje, zajedno sa Županijom varaždinskom i Općinom Vinica te odgovarajućim tijelima Hrvatske akademije, u poslovima vezanim uz obnovu i prenamjenu dvorca obitelji Bombelles – Arboretum Opeka.

³⁹ Ljetopis HAZU: knjiga 98: za godinu 1994., Zagreb, 1995., str. 280-283.

⁴⁰ Ni ovaj Okrugli stol nije zabilježen u publikaciji Ivana Grabara: *Dvadeset godina Zavoda*

Tijekom 1995. godine Zavod je dobio na poklon dvije slike poznatoga varaždinskog slikara Slavka Jagačića: akvarel Palača Keglević 1987. i serigrafiju Vidovski trg. Te je godine započelo i sređivanje knjižnog fonda i nabava novih knjiga i časopisa.

U 1996. godini nastavljena je pojačana znanstvenoistraživačka djelatnost Zavoda, od čega navodimo samo neke aktivnosti.

- Pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije, a u organizaciji Zavoda i Općine Ivanec, održan je 20. i 21. lipnja u Ivancu znanstveni skup pod nazivom *600 godina povijesti Ivanca*. Skup je pozdravio i otvorio predsjednik Akademije akademik Ivan Supek, a izloženo je 46 referata koji su se odnosili na geologiju, arheologiju, povijest, gospodarstvo, naselja i stanovništvo, klimu i kulturu Ivanca i ivanečkoga kraja. Izlaganja s toga skupa objavljena su sljedeće godine u *Zborniku 600 godina Ivanca*.

- Zavod je bio jedan od suorganizatora znanstveno-stručnog skupa *Šest stoljeća kulture i umjetnosti u Lepoglavi*, koji je održan 14. rujna u okviru manifestacije *Lepoglavski dani*. Na skupu je izloženo 16 referata. Nakon skupa, u neposrednoj organizaciji Zavoda, održan je okrugli stol pod nazivom *Kuda ide lepoglavski samostan?*, čiji je moderator bio akademik Andre Mohorovičić.

- U okviru *Varaždinskih baroknih večeri* Zavod je 4. studenoga organizirao okrugli stol *Vinko Jelić i njegovo doba*. Okupljene na okruglome stolu pozdravili su gradonačelnik Grada Varaždina A. Obranić, ravnatelj *Varaždinskih baroknih večeri* V. Kranjčević i akademik A. Mohorovičić, koji je imao i završnu riječ.

- Radi obilježavanja velikog jubileja – 360 godina Varaždinske gimnazije, Zavod je organizirao znanstveni kolokvij: *360 godina Varaždinske gimnazije*. Kolokvij je održan 8. listopada, a na njemu je izloženo 18 referata. Tematska struktura referata bila je ova: važnost Gimnazije u 360 godina postojanja, povijest Varaždinske gimnazije, promjene u Gimnaziji, perspektiva Gimnazije, djelovanje franjevacu Varaždinske gimnazije, ideja humanističke gimnazije, darovnice, zaklada i potpora Gimnazije, znamenite ličnosti – đaci Varaždinske gimnazije i druge teme.⁴¹ Referati izloženi na znanstvenom kolokviju objavljeni su u *Radovima*, knj. 10-11.

- U okviru tradicionalne manifestacije *Kukuljevićevi dani u Varaždinskim Toplicama* Zavod je organizirao znanstveni skup *Rezultati arheoloških istraživanja i konzervatorskih zahvata na području Varaždinske županije s posebnim osvrtom na pripremne radove na uređenju spomen-područja Tonimir*. Skup je održan 26. listopada u baroknoj dvorani Zavičajnog muzeja u Varaždinskim Toplicama, a na njemu je izloženo sedam referata.

⁴¹ Grabar, Ivan: Dvadeset godina Zavoda..., str. 38.

- Hrvatska akademija i Zavod pripremili su znanstveni skup o Ignacu Kristijanoviću, hrvatskokajkavskom piscu, u povodu 200. obljetnice njegova rođenja. Skup je održan 8. studenoga u velikoj dvorani Gradske vijećnice u Varaždinu pod nazivom *Ignac Kristijanović i njegovo djelo (1796. – 1884.)*. Izloženo je 15 referata. Dio priloga s toga skupa objavljen je u *Radovima*, knj. 12-13 i 14-15.

- Hrvatska akademija, Zavod u Varaždinu i Međimurska županija organizirali su znanstveni skup *Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan u povodu 325. godišnjice smrti*. Skup je održan u Čakovcu 30. ožujka i u Zagrebu 2. travnja.⁴² Prilozi s toga znanstvenog skupa objavljeni su u časopisu *Radovi*, knj. 12-13.

U suradnji s nakladnikom Art studio Azinović d.o.o. iz Zagreba Zavod je tiskao rad Vladimira Muljevića *Ekspedicija Varaždince Ferdinanda Konščaka D. I. od Donje Kalifornije do rijeke Kolorado 1746*. Knjiga je tiskana kao *Pojedinačno izdanje*, knj. 4, a predstavljena je 11. srpnja u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Varaždinu.

Uz spomenutu knjigu, 5. srpnja predstavljeno je djelo Gustava Piaseka *Zdravstvo Varaždina do konca 19. st.* Tiskana je kao 7. knjiga edicije *Posebna izdanja*, a predstavljanje je održano u Gradskoj vijećnici u Varaždinu.

U istom prostoru 3. prosinca predstavljen je časopis *Radovi*, knj. 8-9.⁴³ U tome broju *Radova* objavljena su izlaganja sa znanstvenoga skupa *Kukuljevićevo djelovanje na zaštiti i čuvanju kulturne baštine*, održanoga 1994. u Varaždinskim Toplicama, te prilozi sa znanstvenoga skupa *Povijest knjižnog blaga i knjižnica sjeverozapadne Hrvatske*, održanog potkraj 1988.

Godine 1997. došlo je do djelomičnih promjena u sastavu Znanstvenog vijeća Zavoda, što je posljedica promjena (izbori) u gradu Varaždinu i u Varaždinskoj županiji. Tako je umjesto Miroslava Hreljca, dotadašnjeg predstavnika Grada, imenovan Ivan Čehok, dok je Miroslav Hreljac imenovan predstavnikom Varaždinske županije umjesto dr. Želimira Beera. Hrvatska je akademija i za novo mandatno razdoblje potvrdila dosadašnje članove akademika Andru Mohorovičića, prof. dr. Franju Ružu i mr. Slobodana Kaštelu.

Tijekom 1997. započela je aktivnost Zavoda s Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu – Pedagogijske znanosti i Visokom učiteljskom školom u Čakovcu radi trajnije suradnje na organizaciji stručno-znanstvenih skupova pod nazivom *Kajkavsko narječje i književnost u nastavi*. Prvi skup na kojem je sudjelovao Zavod kao suorganizator održan je 11. travnja u Čakovcu, a u istom gradu nastavljeno je organiziranje takvih skupova svake godine u razdoblju 1998. – 2005. Na skupu koji je održan 2005. godine potvrđena je važnost daljeg istraživanja jezika i

⁴² Iz nepoznatih razloga ni taj važni skup nije zabilježen u publikaciji I. Grabara: *Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad*.

⁴³ *Ljetopis HAZU: knjiga 100: za godinu 1996., Zagreb, 1997., str. 234-235.*

književnosti. Isto tako predloženo je da se skupovi ubuduće održavaju bijenalno (svake dvije godine), što bi omogućilo više vremena za kvalitetna istraživanja kajkavske baštine. Tako bi se tema *kaj* konceptijski postavila na nove osnove.⁴⁴

Zavod je u suradnji s manifestacijom *Kukuljevićevi dani* 25. listopada u Varaždinskim Toplicama organizirao znanstveni skup pod nazivom *Značenje saborske odluke o uvođenju hrvatskog jezika u politički i javni život Hrvatske*. Na skupu su govorili istaknuti hrvatski filolozi akademici Milan Moguš, Josip Vončina i Dalibor Brozović, dok je završnu riječ dao voditelj Zavoda akademik Andre Mohorovičić.

Kao rezultat višegodišnjeg istraživanja Zavod je organizirao znanstveni skup o Matiji Valjavcu pod nazivom *Matija Valjavec i njegovo djelo (1831. – 1897.)*. Na skupu je izloženo dvanaest referata koji su prikazali Matiju Valjavca kao sakupljača riječi za *Akademijin rječnik*, Valjavčevo književno djelo, zatim njegova starohrvatska crkvena prikazanja, moralne pripovijetke i druga djela. Prilozi s tog skupa objavljeni su u *Radovima*, knj. 14-15.

Potkraj godine (28. XI.) na Fakultetu organizacije i informatike u organizaciji Zavoda održan je znanstveni skup *Stjepan Glavač i njegovo djelo*. O tome istaknutom kartografu rođenom u Varaždinu govorilo je devet referenata, koji su izlagali o općim prilikama u Hrvatskoj u vrijeme nastanka Glavačeve karte, zatim o njegovu životu i zemljovidima prije Glavačeve karte, o latinskoj dedikaciji na Glavačevoj karti i o važnosti te karte.

U čast akademika Miroslava Šicela, rođenog Varaždinca, književnog povjesničara i esejista, a u organizaciji Ogranka Matice Hrvatske iz Varaždina, Kajkavskog spravišća iz Zagreba, Katedre za raniju hrvatsku književnost Filozofskog fakulteta iz Zagreba, Društva hrvatskih književnika i Zavoda u Varaždinu, održan je znanstveni kolokviji.

Zavod je 1997. tiskao *Zbornik 600 godina Ivanca*, Posebna izdanja, knj. 8. Zbornik je rezultat višegodišnjih istraživanja o Ivancu koja su bila predstavljena na znanstvenom skupu koji je u povodu 600 godina Ivanca održan 1996. Predstavljanje Zbornika održano je 12. prosinca u Ivancu, a uz prigodni program govorili su gradonačelnik Ivanca A. Pintarić i akademik A. Mohorovičić.

U suradnji sa Zavodom za povijesne znanosti Hrvatske akademije u Dubrovniku izdan je pretisak *Abeczeviće* Jurja Muliha koja je tiskana u Zagrebu godine 1746.

Početkom prosinca tiskan je zbornik sa znanstvenog skupa *Kajkavsko narječje i književnost u nastavi* održanog 11. travnja 1997. u Čakovcu.

⁴⁴ Ljetopis HAZU: knjiga 109: za godinu 2005., Zagreb, 2006., str. 362.

U organizaciji Zavoda i Fakulteta organizacije i informatike akademik Milan Moguš održao je 24. listopada predavanje *Matija Smodek, prvi profesor hrvatskog jezika na Sveučilištu*⁴⁵.

I u 1998. godini nastavljena je zavidna aktivnost Zavoda na razvijanju znanstvenoistraživačkog rada te organizaciji znanstvenih skupova. S tim u vezi spominjemo nastavak rada na višegodišnjem projektu *Stvaralački potencijali u funkciji društvenog razvoja sjeverno-zapadne Hrvatske*, koji obuhvaća istraživanja iz područja gospodarstva, demografije, kulture, umjetnosti, arhitekture i glazbe. Isto tako provodile su se pripreme za organizaciju znanstvenoga skupa *Barok u Varaždinu* (1990.) kao dio aktivnosti Grada Varaždina i Zavoda radi podrške kandidature Varaždina na UNESCO-ovu listu svjetske baštine.

Zavod je u suradnji s Poglavarstvom Grada Varaždina i tvrtkom VALL 042 organizirao znanstveni skup pod nazivom *Jakob Lovrenčić, otac Petrice Kerempuha*. Skup je održan 5. lipnja u Gradskoj vijećnici, a voditelji su bili akademik Josip Vončina, prof. dr. Josip Skok, Eduard Vargović i Denis Peričić. Na skupu je predstavljen i pretisak djela Jakoba Lovrenčića *Petrica Kerempuh*.

Zavod, organizacija *Lepoglavski dani* i Turistička zajednica grada Lepoglave organizirali su u Varaždinskim Toplicama 7. listopada znanstveni skup *Zasluge Antuna i Ivana Kukuljevića za hrvatsko školstvo*. Skup je vodio akademik Andre Mohorovičić, a izlaganja o povijesnim i političkim prilikama u vrijeme djelovanja Antuna i Ivana Kukuljevića, o njihovoj ulozi u školstvu, kulturi i visokom obrazovanju izložilo je devet referenata.

U povodu obilježavanja dva važna događaja iz bogate prošlosti Hrvatskoga narodnog kazališta u Varaždinu, i to 125 godina zgrade kazališta i 100 godina prvoga profesionalnog ansambla, Zavod, Varaždinsko kazalište i Odsjek za povijest hrvatskoga kazališta Hrvatske akademije, organizirali su u Koncertnoj dvorani Varaždinskoga kazališta 19. – 20. studenoga znanstveno savjetovanje. U radu skupa sudjelovalo je šesnaest istaknutih teatrologa, arhitekata, filologa, muzikologa i povjesničara iz Varaždina i Zagreba koji su govorili o izgradnji kazališne zgrade i ulozi kazališta u kulturnom životu Varaždina, isusovačkom teatru u Varaždinu, osnivanju i radu profesionalnog ansambla, repertoaru, scenografiji i glumcima Varaždinskoga kazališta.

Zavod je tijekom 1998. u suradnji sa Zavodom za povijesne znanosti Hrvatske akademije u Dubrovniku održao tri predstavljanja knjige Jurja Muliha *Abezcevicza*, i to u Varaždinu 14. svibnja, Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti 10. lipnja i u Dubrovniku 13. listopada.

⁴⁵ Ljetopis HAZU: knjiga 101: za godinu 1997., Zagreb, 1978., str. 280-284.

Zavod je 1998. godine objavio i knjigu Dade Ruže *Hrvatske pučke misne po-pijevke iz Međimurja*, prema radovima dr. Vinka Žganca, priređenu za dječje, djevojačke ili ženske glasove. Knjiga je tiskana u ediciji *Posebna izdanja*, knj. 9. Predstavljanje knjige (koja je ujedno i notni materijal) održano je 8. lipnja u katedrali Varaždinske biskupije. Organizatori su bili Zavod i Glazbena škola, a nakon predstavljanja održan je koncert Djevojačkog zbora Glazbene škole pod dirigentskom palicom Dade Ruže.

Zavod je aktivno sudjelovao u pripremi tiskanja časopisa *Encyclopaedia moderna*, broj 48 za godinu 1998., koji je u cijelosti posvećen gradu Varaždinu. Časopis su objavili Hrvatska akademija i Institut *Ruđer Bošković*. Predstavljanje je održano 28. rujna u Gradskoj vijećnici u Varaždinu. Časopis sadržava priloge 28 autora koji su u svojim tekstovima predstavili grad Varaždin te njegov doprinos hrvatskoj kulturi i znanosti. Uvodni tekst pod naslovom *Barokna transformacija stare urbane jezgre Varaždina* napisao je akademik Andre Mohorovičić.

Potkraj iste godine, 11. prosinca, u Gradskoj vijećnici Varaždina svečano je predstavljen časopis *Radovi*, knj. 10-11, u kojoj su objavljeni radovi posvećeni 85. obljetnici rođenja akademika Andre Mohorovičića. Svoje priloge o uvaženom akademiku i dugogodišnjem voditelju Zavoda u Varaždinu dali su njegovi kolege, prijatelji i suradnici, i to: akademici Miroslav Begović, Kruno Prijatelj i Boris Magaš, dr. Sena Sekulić-Gvozdanović, dr. Mirko Marković, mr. sc. Slobodan Kaštela, mr. sc. Hrvoje Vojvoda, gradonačelnik grada Varaždina, dr. sc. Stjepan Bratko, predsjednik Vijeća za znanost pri Gradskom poglavarstvu, te Ivan Grabar, dr. sc. Franjo Ruža, mr. sc. Eduard Vargović i Tonči Trstenjak. Radovi spomenutih autora objavljeni su i u posebno tiskanom separatu s obzirom na to da su u istoj knjizi *Radova* objavljeni brojni članci koji su izlagani na prethodno održanim znanstvenim skupovima, i to: *360 godina Varaždinske gimnazije*, *25 godina Varaždinskih baroknih večeri*, *Kukuljević i književnost*, *Stjepan Glavač i njegovo djelo (1627. – 1680.)*.

Za nemjerljivo snažan doprinos valorizaciji i predstavljanju grada Varaždina u zemlji i svijetu, prigodom obilježavanja svojega 85. rođendana 1998. godine, akademik Mohorovičić dobio je *Medalju Grada Varaždina*, tada najveće priznanje Grada Varaždina.⁴⁶

⁴⁶ Kao što smo u poglavlju 1. Osnivanje Zavoda i prve godine rada (1983.-1997.) spomenuli Akademijin *Ljetopis* kao najpouzdaniji i najiscrpniji izvor dokumentacije o proteklih 30 godina rada Zavoda, ipak treba kazati da to ponekad nije točno. Naime, u *Ljetopisu HAZU*: knjiga 102: za godinu 1998. nema ni spomena o tiskanju i predstavljanju časopisa *Radovi*, knjiga 10-11, niti o dodjeli visokog priznanja grada Varaždina akademiku Andri Mohorovičiću. Te podatke nažalost ne nalazimo niti u *Ljetopisu* za godinu 1999.

Godine 1999. započele su pripremne aktivnosti za projekt *Bibliografija o Varaždinu* u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom te gradom Varaždinom.

Tijekom godine održano je više znanstvenih skupova, od kojih spominjemo one najvažnije:

- *Paolini u Lepoglavi i njihovo djelovanje na crkvenom, kulturnom, umjetničkom i pedagoškom radu* – skup je održan u Lepoglavi 11. rujna, a na njemu je sudjelovalo četrnaest znanstvenika, među kojima i akademici Andre Mohorovičić, Tomislav Raukar, Franjo Šanjek, Josip Bratulić i Josip Vončina;
- Zavod, grad Varaždin i Ministarstvo kulture organizirali su dvodnevni znanstveni skup *Barok u Varaždinu jučer-danas-sutra* 20. – 21. rujna; na skupu su izložena dvadeset i tri referata sa sljedećim temama: umjetnost i kultura baroka sjeverne Hrvatske, likovno stvaralaštvo baroka, barokni interijeri varaždinskih crkava i druge teme;
- Zavod Akademije u suradnji s kapucinskim samostanom u Varaždinu i pod pokroviteljstvom Grada Varaždina organizirao je znanstveni skup *Tristogodišnjica dolaska kapucina u Varaždin*; skup je održan 29. listopada, a izloženo je trinaest referata o političkim i gospodarskim prilikama u Varaždinu u 17. stoljeću, o radu kapucina i o njihovu dolasku u hrvatske krajeve i u Varaždin, o odnosu pavlina, isusovaca, franjevac i kapucina te o pastoralnom radu kapucina; većina izlaganja objavljena je u *Radovima*, knj. 12-13;
- Zavod je u suradnji s gradom Varaždinske Toplice i *Kukuljevićevim danima* pripremio i organizirao znanstveni skup *Ivan Kukuljević-Sakcinski kao istraživač hrvatske tradicijske baštine*; skup je održan 6. studenoga u Varaždinskim Toplicama, a izloženo je devet referata o hrvatskoj tradicijskoj baštini, etnografiji, povijesti, folkloru i narodnim pjesmama;
- Zavod je u suradnji s Hrvatskim liječničkim zborom i Općom bolnicom Varaždin, a pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva, organizirao znanstveni skup pod nazivom *Ivan Krstitelj Lalangue i njegovo djelo 1743. – 1799. – 1999.*; na skupu koji je održan 26. studenoga sudjelovalo je deset referenata koji su govorili o značenju Ivana Krstitelja Lalangue u razvoju medicine i zdravstva sjeverozapadne Hrvatske u doba prosvjetiteljskog apsolutizma, zatim o njegovu doprinosu razvoju primaljstva te preobrazbi srednjovjekovnog termalnog kupališta Varaždinske toplice u moderno kupališno lječilište i o drugim temama.

Zavod je sudjelovao u stručnim pripremama tiskanja *Lepoglavskog zbornika* u kojem su tiskani radovi sa znanstvenog skupa *Glazba u djelima pavlina* koji je održan 11. rujna 1998. Knjiga je predstavljena u Lepoglavi.

U Zavodu je pripremljen zbornik radova Mire Ilijanić *Urbanizam, graditeljstvo, kultura*, koji je predstavljen 1. prosinca u salonu Gradske vijećnice.

Osim toga Zavod je u Varaždinu predstavio zbornik radova *Kajkavsko narječje i književnost u nastavi*, knj. 3, a knj. 4. istog zbornika u Ivancu i Varaždinu.⁴⁷

Tijekom 2000. godine Zavod je posjetila delegacija Grada Varaždina i upoznala se s njegovim aktivnostima u ovoj i idućoj godini. Članovi delegacije upoznati su i s prostornim uvjetima u kojima djeluje Zavod, kao i s mogućnostima osiguranja boljih uvjeta za njegov rad.

U suradnji s Pučkim otvorenim učilištem *Dragutin Novak* u Ludbregu, a pod pokroviteljstvom grada Ludbrega, Zavod je organizirao znanstveni skup *Kazimir Bedeković i njegovo djelo*. Skup je održan u Ludbregu 1. rujna, a svoje su priloge za skup, a kasnije i za zbornik, pripremili autori izlaganja, njih ukupno deset.

U povodu obilježavanja 200. obljetnice rođenja znamenitoga varaždinskoga gitarista i kompozitora Ivana Padovca, Zavod je s više suorganizatora pripremio prigodni znanstveni skup. Skup o Ivanu Padovcu održan je od 28. do 30. rujna, a varaždinski dio skupa 29. rujna.

Zavod je u suradnji s Gimnazijom u Varaždinu organizirao stručno--znanstveni kolokvij *Varaždinska gimnazijska ekstenza*. To je nastavak istraživanja o varaždinskoj Gimnaziji, odnosno rezultat i realizacija zaključka sa skupa o 360. obljetnici Gimnazije održanog 1996. Referati s toga skupa objavljeni su u *Radovima*, knj. 14-15.

Ipak, dotad najveći znanstveni skup čiji je suorganizator bio i Zavod u Varaždinu jest međunarodni znanstveni skup pod nazivom *Tržišna demokracija o Hrvatskoj – stanje i perspektive*. To je ujedno prvi u nizu velikih skupova koje je kasnije organizirao Zavod. Organizatori skupa bili su: Hrvatska akademija, Znanstveno vijeće za ekonomska istraživanja i hrvatsko gospodarstvo, Zavod u Varaždinu, Poglavarstvo grada Varaždina i CROMAR – Zajednica udruga za marketing Hrvatske. Skup je održan u Varaždinu 26. i 27. listopada, a svoja izlaganja predstavilo je 48 istaknutih znanstvenika. Nakon rasprave donesena je odluka o deklaraciji simpozija, koja je predstavljena javnosti početkom studenoga i upućena svim autorima i svim odgovarajućim strukturama Republike Hrvatske. Uz organizaciju znanstvenoga skupa, na čijem je čelu kao predsjednik Programskog odbora bio prof. dr. sc. Stjepan Bratko, član suradnik Hrvatske akademije, tiskan je i zbornik radova sa skupa; glavni i odgovorni urednik zbornika također je bio prof. dr. sc. Bratko.⁴⁸

⁴⁷ Ljetopis HAZU: knjiga 103: za godinu 1999., Zagreb, 2000., sr. 281-286.

⁴⁸ Tržišna demokracija u Hrvatskoj – stanje i perspektive, Zbornik radova, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, CROMAR, Zagreb – Varaždin, 2000.

Nažalost, samo godinu dana nakon održavanja skupa prof. dr. sc. Stjepan Bratko, redoviti profesor Ekonomskog fakulteta u Zagrebu i član suradnik Hrvatske akademije, iznenada je preminuo. Kao čovjek rođen u varaždinskom kraju dao je golem doprinos cjelokupnom razvoju Varaždina i njegove šire regije, ali i afirmaciji Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu.

U suradnji s *Kukuljevićevim danima* i Maticom hrvatskom u Varaždinskim Toplicama, Zavod je organizirao stručno-znanstveni skup *Antun Radić, utemeljitelj moderne hrvatske etnologije*. Skup je održan u Varaždinskim Toplicama 2. prosinca u okviru manifestacije *Kukuljevićevi dani 2000*.⁴⁹

Prve godine 21. stoljeća Zavod je nastavio svoju djelatnost s nešto izmijenjenim sastavom Znanstvenog vijeća s obzirom na to da je Varaždinska županija za člana Vijeća umjesto Miroslava Hreljca imenovala dr. Želimira Beera, a Grad Varaždin Janka Pavetića umjesto Ivana Čehoka. Predsjedništvo Hrvatske akademije istovremeno je za novo trogodišnje razdoblje ponovno imenovalo akademika Andru Mohorovičića, prof. dr. sc. Franju Ružu i dr. sc. Slobodana Kaštelu. Donešen je i Pravilnik o radu Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u kojem su precizirane kompetencije i način rada Zavoda. Akademijino Predsjedništvo potvrdilo ga je na sjednici održanoj 2. travnja 2001.

Tijekom godine u Zavodu su se provodile aktivnosti za pripremu znanstvenog skupa koje su započele još 1991. godine i koji će se održati sljedeće godine pod naslovom *Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*. Tim interdisciplinarnim projektom sustavno se nastavlja znanstvenoistraživački rad na prostoru sjeverozapadne Hrvatske, i to u kontinuitetu nakon održanih znanstvenih skupova 1981. u povodu 800. obljetnice prvog pisanog spomena Varaždina, 1996. o 600. obljetnici Ivanca, 1999. o 600. obljetnici Lepoglave te ostalih skupova kao što su: *Kukuljevićevi dani u Varaždinskim Toplicama, Kajkavska književnost u Čakovcu* i drugi. Tim znanstvenim skupom želi se potaknuti znanstvenike i stručnjake na daljnja istraživanja radi otkrivanja novih spoznaja i mogućnosti za kvalitetniji društveno-gospodarski i kulturni razvoj varaždinskoga kraja.

Započet je rad na projektu *Glazbena baština Varaždina: skladateljski opus Ivana Wernera*, čiji je voditelj dr. sc. Ennio Stipčević. Projekt je dobio donacijsku potporu Zagrebačke banke za godinu 2001.

Započeo je rad na pripremi znanstvenog skupa pod nazivom *300 godina uršulinki u Varaždinu* koji će se održati 2003. godine. S tim u vezi Zavod ja zamolio nadležne Akademijine razrede da se njihovi pojedini članovi – stručnjaci za navedenu problematiku – uključe u rad skupa.

⁴⁹ Ljetopis HAZU: knjiga 104: za godinu 2000., Zagreb, 2001., str. 349-352.

U tijeku je izrada monografije o povijesti Pošte Varaždin u povodu stote obljetnice poštanske zgrade. Nosilac je projekta dr. Andrej Hozjan iz Maribora koji dobro poznaje početke vojno-poštanske mreže u sjeverozapadnoj Sloveniji i na prostoru sjeverozapadne Hrvatske. Taj projekt ušao je i u program aktivnosti Grada Varaždina za godinu 2002. Obilježavanje jubileja *100 godina poštanske zgrade u Varaždinu* bilo je na državnoj razini.

Ivan Grabar i Denis Peričić započeli su s istraživanjima radi pripreme knjige *Krležiana varasdiensis (Varaždin u Krležinim djelima)*. U glavnome dijelu knjige prvi se put na jednome mjestu okuplja korpus Krležinih varaždinskih tema, a knjizi će biti pridodana i mala hrestomatija dosadašnjih stručnih tekstova o Krleži i Varaždinu te varaždinskih autora o Krleži. Osim tiskanja knjige, predlaže se i osnivanje društva koje će voditi računa i njegovati Krležinu baštinu radi daljnjeg istraživanja i proučavanja Krležinih djela.

U okviru programa *Kukuljevićevih dana* Zavod je u suradnji s Maticom hrvatskom organizirao znanstveni skup pod nazivom *Prilozi uz 820. godišnjicu povijesnog, gospodarskog i kulturnog razvitka Varaždinskih Toplica*. Skup je održan 5. studenoga uz sudjelovanje trinaest referenata koji su govorili o arhivskoj građi o topličkom veleposjedu u fondovima Državnog arhiva u Varaždinu, proizvodnoj i geografskoj osnovi Varaždinskih toplica u funkciji razvitka zdravstvenog turizma, o značenju Varaždinskih toplica u povijesti medicine, o glazbenim mogućnostima Varaždina u Kukuljevićevo vrijeme i drugima.

Zavod je pripremio i tiskao ediciju *Radovi Zavoda za znanstveni rad*, knj. 12-13. Knjigu su 4. prosinca u salonu Gradske vijećnice u Varaždinu predstavili akademik Andre Mohorovičić i Tomislav Raukar te dr. sc. Slobodan Kaštela. U knjizi su objavljeni radovi sa znanstvenog skupa *Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan u povodu 325. godišnjice smrti*, koji je održan u Čakovcu i Zagrebu 1995. godine, te prilozi sa znanstvenog skupa *Tristogodišnjica dolaska kapucina u Varaždin*, održanog potkraj 1999. u Varaždinu.

Cjelokupni rad Zavoda tijekom 2002. godine bio je obilježen dvama događajima: prvim – pripremama i organizacijom velikoga međunarodnog skupa pod nazivom *Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*, i drugim – smrću dugogodišnjeg voditelja i pokretača svih aktivnosti Zavoda akademika Andre Mohorovičića.

Nakon višegodišnjih priprema i znanstvenih istraživanja u Varaždinu je 21. i 22. studenoga 2002. održan znanstveni skup čiji su suorganizatori, uz varaždinski Zavod, bili Varaždinska županija i Poglavarstvo Grada Varaždina. Tim skupom brojni znanstvenici i stručnjaci koji su na njemu sudjelovali potaknuli su svojim radovima na daljnja istraživanja radi otkrivanja novih spoznaja i resursa za kvalitetniji društveno-ekonomski, gospodarski i kulturni razvoj varaždinsko-

ga kraja. Na skupu su izložena četrdeset i tri referata uz sudjelovanje 60 autora koji su pripremili izlaganja o geologiji, arheologiji, geografiji, demografiji, povijesti, gospodarstvu, poljoprivredi i šumarstvu, kulturi, umjetnosti, obrazovanju, zdravstvu i drugome na području sjeverozapadne Hrvatske. Voditelji projekta bili su članovi Predsjedništva Programskog odbora akademici Andre Mohorovičić, Vladimir Stipetić i Mirko Zelić, dok je u Programskom odboru bilo još jedanaest istaknutih znanstvenika i gospodarstvenika iz Zagreba i Varaždina. Prije održavanja znanstvenoga skupa tiskan je i zbornik radova u kojem su objavljena sva izlaganja pripremljena za taj skup.⁵⁰ Zbornik je pripremljen u spomen na preranu smrt prof. dr. sc. Stjepana Bratka, člana suradnika Hrvatske akademije. Predgovor je napisao akademik Andre Mohorovičić, koji je, na samom početku, taj skup sadržajno i organizacijski povezo sa skupom posvećenim obilježavanju 800. obljetnice prvog spomena imena grada Varaždina ovim riječima: „Znanstveni simpozij koji obuhvaća širok raspon analiza i rasprava povezanih pod zajedničkim naslovom *Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*, organiziran u Varaždinu dana 21. i 22. studenoga 2002. godine, u određenom je smislu sadržajno i organizacijski povezan s prije dva desetljeća (1. – 3. listopada 1981. godine) održanim Znanstvenim skupom posvećenim obilježavanju 800. obljetnice prvog spomena imena grada Varaždina. Na spomenutom su prethodnom simpoziju u nizu izlaganja analitički prikazani mnogostrani prirodni i društveno-povijesni faktori višestoljetnog razvoja grada Varaždina i šireg okolnog područja temeljeni na prirodnim potencijalima regije i na razvoju aktivnog ljudskog rada na područjima proizvodnje, znanstvene, stručne, kulturne i umjetničke djelatnosti.“⁵¹

Koliko nam je poznato, taj je predgovor ujedno zadnji od brojnih tekstova koje je u svom plodnom životu napisao akademik Mohorovičić. Nepunih mjesec dana nakon održanog skupa preminuo je u 90. godini života.

Navedeni predgovor spominjemo iz još jednog razloga. Pažljivijim čitanjem istaknutoga teksta može se zaključiti da prof. Mohorovičić tek u manjem dijelu u njemu govori o znanstvenom skupu na koji se odnosi, a u većem on daje osvrt na proteklih dvadeset godina uspješnog rada Zavoda u Varaždinu. Osim toga pri samom kraju akademik Mohorovičić biranim je riječima zahvalio najužem krugu suradnika iz Varaždina te poimenično zaposlenicima Zavoda i članovima tadašnjih sastava Znanstvenog savjeta/vijeća Zavoda u Varaždinu. Sve to upućuje na zaključak da je spomenuti predgovor ustvari bio povod za oproštaj čovjeka

⁵⁰ *Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*, Zbornik radova, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Zagreb – Varaždin, 2002.

⁵¹ Isto, Predgovor.

poljuljanog zdravlja s dugogodišnjim prijateljima i suradnicima iz varaždinskoga Zavoda.

Potpunosti radi, dužni smo podsjetiti i na ostali rad Zavoda u 2002. godini, posebno na realizaciji još dva velika izdavačka projekta. Završen je istraživački rad međunarodnoga karaktera na izradi monografije o povijesti varaždinske pošte u povodu stote obljetnice poštanske palače. Glavni i odgovorni urednik dr. sc. Andrej Hozjan pripremio je monografiju *Pošta sjeverozapadne Hrvatske*. Monografija je svečano predstavljena 26. travnja u Varaždinu u Velikoj koncertnoj dvorani HNK, točno na dan i sat kada je prije 100 godina 1902. poštanska palača i otvorena. Na predstavljanju su o knjizi govorili Vjekoslav Ciglar, upravitelj Središta pošta Varaždin, autor dr. Andrej Hozjan i recenzent dr. sc. Slobodan Kaštela. Knjiga je predstavljena i u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti 4. lipnja.⁵²

Osim toga tiskana je knjiga Ante Gabričevića *Stanovništvo Varaždina tijekom minulih stoljeća*. Recenzenti knjige bili su akademik Vladimir Stipetić, koji je napisao i uvodnu studiju i bio urednik izdanja, i akademkinja Alica Wertheimer-Baletić. Knjiga je predstavljena 19. ožujka u Gradskoj vijećnici u Varaždinu. Na predstavljanju su govorili: akademik Vladimir Stipetić, dr. sc. Slobodan Kaštela i autor Ante Gabričević.

Na prijedlog Općinskog vijeća Martijanca, a na inicijativu Zavoda, organizirano se pristupilo zaštiti povijesne i sakralne zaštite u toj općini.

Na zamolbu akademika Ive Padovana, predsjednika Hrvatske akademije, Zavod je još 2000. godine pristupio temeljitu istraživanju kompleksa s dvorcem Opeka u Vinici. Istraživanja su se odnosila na utvrđivanje naziva, popisane liste parcela koje čine spomenuti kompleks te pitanja u čijem je vlasništvu taj objekt.⁵³

3. TREĆE DESETLJEĆE RADA (2003. – 2012.)

Nakon smrti akademika Andre Mohorovičića, koji je punih dvadeset godina uspješno vodio varaždinski Zavod, otvorilo se pitanje njegova nasljednika. Međutim, taj interregnum nije dugo potrajao s obzirom na to da je na prijedlog Razreda za književnost Predsjedništvo Hrvatske akademije na svojoj sjednici od 20. ožujka 2003. imenovalo književnog povjesničara i esejistu akademika Miroslava Šicela novim voditeljem Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu. Kao rođeni Varaždinac bio je dobar poznavatelj Varaždina i njegove šire regije. Svojom smirenošću i neposrednošću plijenio je pažnju suradnika i

⁵² Pošta sjeverozapadne Hrvatske (glavni i odgovorni urednik Andrej Hozjan) – Zagreb; Varaždin: Hrvatska pošta: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, 2002. – 258. str.

⁵³ Ljetopis HAZU: knjiga 106: za godinu 2002., Zagreb, 2003., str. 310-317.

brzo je prionuo novom poslu. Konstituiranje novog sastava Znanstvenog vijeća održano je na sastanku 30. lipnja, pri čemu je za zamjenika voditelja izabran dr. sc. Slobodan Kaštela, za novoga glavnog urednika časopisa *Radovi* akademik Miroslav Šicel, a za članove Uredničkog savjeta Ivica Grabar, Slobodan Kaštela, Janko Pavetić, Franjo Ruža i Eduard Vargović.

Iste je godine Zavod obilježio dvadeset godina postojanja, u povodu čega je novi voditelj akademik M. Šicel posjetio Varaždin 22. travnja i tom prilikom bio primljen u salonu Gradske vijećnice. Prijemu su prisustvovali: domaćin gradonačelnik Ivan Čehok, župan Varaždinske županije Zvonimir Sabati i zamjenik gradonačelnika Tomislav Bogović. Iz Akademije su bili nazočni: akademik Miroslav Šicel, Slobodan Kaštela, Eduard Vargović, Franjo Ruža i Ivan Grabar. U kraćem prijateljskom i sadržajnom razgovoru potvrđen je dotadašnji uspješni rad Zavoda i njegova suradnja s Gradom i Županijom te je dogovoren nastavak suradnje.

U povodu obljetnice Zavoda Grad Varaždin je financijski i projektno pomogao obnovu prostorija Zavoda, koji je od 1990. smješten u palači Keglević u Nazorovoj ulici 14.

Središnji događaj obljetnice bilo je tiskanje već spomenute knjige Ivana Grabara *Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu 1983.-2003.* kao 11. knjige nakladničkog niza Posebna izdanja, koja je predstavljena 16. srpnja u Gradskoj vijećnici.

U knjizi se, bez obzira na neke nedostatke i propuste, daje do sada najcjelovitiji prikaz dvadesetogodišnjeg rada Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu.

Na predstavljanju su govorili voditelj Zavoda akademik Miroslav Šicel, Slobodan Kaštela, Franjo Ruža i autor Ivan Grabar. Istovremeno je u Zavodu prigodno pripremljena izložba *Dvadeset godina s akademikom Androm Mohorovičićem* te stalni postav nakladničke djelatnosti Zavoda.⁵⁴ Veliki međunarodni znanstveni skup *300 godina uršulinki u Varaždinu* održan je 18. listopada u dvorani uršulinskog samostana u Varaždinu. Zadatak je navedenoga skupa bio da se osvijetle iznimne zasluge reda uršulinki na području višestoljetne vjerske, znanstvene, pedagoške i kulturne djelatnosti na tlu sjeverozapadne Hrvatske. Voditelj projekta bio je i veliki poznavatelj crkvene povijesti akademik Franjo Šanjek, a svoje radove izložila su 34 autora s 31 temom. Uz održavanje toga skupa, tiskan je zbornik u kojem su objavljeni prilozi svih referenata.

U Zavodu su započele pripreme za održavanje znanstvenoga skupa pod radnim nazivom *Povezanost prometnih veza Hrvatske s europskim zemljama u funkciji društveno-gospodarskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*. Skup se planirao održati krajem 2005. godine.

⁵⁴ Ljetopis HAZU: knjiga 107: za godinu 2003., Zagreb, 2004., str. 335.-336.

Projekt *Ivan Werner*, na kojem je započeo rad 2001. godine, završen je. Cjelokupna Wernerova ostavština, pohranjena u samostanu uršulinki u Varaždinu, proučena je i prebačena na CD, a po jedan primjerak CD-a pohranjen je u samostanu uršulinki, u Zavodu u Varaždinu te u Odsjeku za povijest hrvatske glazbe Hrvatske akademije u Zagrebu. Studija o Ivanu Werneru objavljena je u zborniku radova sa znanstvenoga skupa *300 godina uršulinki u Varaždinu*.

Tijekom 2003. Ivan Grabar nastavio je s prije započetim radom na pripremi građe za ediciju *Akademici Varaždinske i Međimurske županije* s bibliografijom.

Zavod je, i uz poticaj koji je stigao iz Grada Varaždina, uputio pismo Razredu za književnost i Razredu za filološke znanosti s inicijativom za obilježavanje 80. obljetnice smrti Vatroslava Jagića. Obilježavanje te obljetnice zaslužnoga člana Akademije i Varaždina održano je 11. studenoga u palači Akademije, a o Vatroslavu Jagiću govorio je akademik Radoslav Katičić.

Na inicijativu Visoke učiteljske škole u Čakovcu i uz suradnju Zavoda, 14. studenog ispred Visoke učiteljske škole otkrivena je bista akademiku Vinku Žgancu, hrvatskom etnomuzikologu i melografu i redovitom članu Jugoslaven-ske akademije. Bistu je, uz prigodni govor, otkrio predsjednik Akademije akademik Ivo Padovan.

Glavna točka sastanka Znanstvenog vijeća održanog 27. veljače 2004. bile su poduzete aktivnosti na realizaciji projekta međunarodnoga znanstvenog skupa *Prometna povezanost s europskim zemljama u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*, koji se pripremao za jesen 2005. Sastanku su nazočili i novoizabrani predsjednik Hrvatske akademije akademik Milan Moguš i potpredsjednica Akademije akademikinja Alica Wertheimer-Baletić. Oni su tom prigodom istaknuli važnost rada Zavoda u Varaždinu, jer je njegova djelatnost istovremeno i aktivnost Hrvatske akademije, čiji rad treba više javno predstavljati.

Polazište znanstvenoga skupa bilo je u činjenici da je izgrađena prometna infrastruktura *conditio sine qua non* gospodarskog, demografskog i kulturnog razvoja. Osim toga strategija i kriteriji Europske unije o gospodarskom i kulturnom razvoju država – njihovih članica temelje se na regionalnom razvoju i to je važan pokazatelj prepoznatljivosti razvoja jedne države. Područja koja će se obraditi na znanstvenome skupu jesu: promet – cestovni, željeznički, riječni, zračni; društveni i gospodarski resursi, ekologija te kultura.

Organizatori savjetovanja, i to: Hrvatska akademija – Znanstveno vijeće za promet, Zavod u Varaždinu, Varaždinska županija, Međimurska županija, Grad Varaždin, Grad Čakovec, Fakultet prometnih znanosti iz Zagreba i Fakultet organizacije i informatike iz Varaždina, potvrdili su visoku kvalitetu skupa. Pokrovitelj skupa bila je Hrvatska gospodarska komora. U Programski, odnosno

Organizacijski odbor skupa bili su uključeni vodeći ljudi institucija koje su skup organizirale te istaknuti znanstvenici i stručnjaci iz svih područja koja će se razmatrati na skupu. Na čelu Programskog odbora nalazio se akademik Josip Božičević, a Organizacijskog odbora prof. dr. sc. Slobodan Kaštela.

U okviru priprema znanstvenoga skupa predstavnici Zavoda u Varaždinu te Hrvatske gospodarske komore posjetili su Centar Mađarske akademije znanosti u Pečuhu. To je bila prilika da pozovu mađarske znanstvenike, posebno one iz područja prometa, da sudjeluju na međunarodnom skupu u Varaždinu, što su oni rado prihvatili. Predstavnici obiju strana izrazili su zadovoljstvo tim posjetom i podržali buduću suradnju između Centra u Pečuhu i Zavoda u Varaždinu.

Tijekom godine radilo se na realizaciji znanstvenoga skupa *Adolf Jurinac i njegovo djelo*. Te se godine, naime, navršilo 150 godina od rođenja profesora Jurinca, doktora bioloških znanosti koji je u Gimnaziji u Varaždinu predavao matematiku, fiziku, zemljopis i krasopis. Znanstveni skup u organizaciji Zavoda, a u suradnji s Gimnazijom i Gradskim muzejom, održan je 26. studenoga, a na njemu je sudjelovalo osam predavača. Uz skup, otvorena je izložba u povodu 150 godina rođenja A. Jurinca pod naslovom *Život uz Dravu – nekad i danas*.

Iste je godine tiskan redoviti broj časopisa *Radovi*, knj. 14-15. U tom broju objavljeno je dvadeset radova u kojima su dvadeset i dva autora predstavila rezultate svojih istraživanja iz različitih područja. Broj sadržava tematske cjeline o Ivanu Kristitelju Lalanguieu, Varaždinskoj gimnazijskoj ekstenzi, o Matiji Valjavcu, Ignacu Kristijanoviću, zatim o gospodarskim temama te vrijedan prilog o jednom restauratorskom pothvatu u Restauratorskom centru u Ludbregu. Predstavljanje časopisa održano je 10. prosinca u vijećnici Grada Varaždina, a tom su prigodom govorili akademik Miroslav Šicel, voditelj Zavoda i glavni i odgovorni urednik, te prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, zamjenik voditelja Zavoda.

Zavod je u suradnji s Gradskim muzejom Varaždin i Gimnazijom tiskao zbornik radova sa znanstvenoga skupa *Adolf Jurinac i njegovo djelo*, kao i katalog izložbe *Život uz Dravu* koja je bila postavljena u Gradskom muzeju Varaždin.

Zavod se uključio u obilježavanje stote obljetnice rođenja akademika Ive Tomašeca, još jednog istaknutog člana Akademije. Akademik Tomašec diplomirao je i doktorirao na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu na kojem je proveo čitavi radni vijek kao predstojnik i profesor u Zavodu za biologiju i patologiju riba i pčela. Tom prigodom, 17. listopada, u njegovu je rodnome Novom Marofu, u osnovnoj školi, otvorena izložba pčelarskih proizvoda, a nakon pozdravnih riječi predsjednik Hrvatske akademije akademik Milan Moguš i dekanica Veterinarskog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Ljiljana Pinter ispred škole otkrili su poprsje akademika Tomašeca i održali prigodne govore.⁵⁵

⁵⁵ Ljetopis HAZU: knjiga 108: za godinu 2004., Zagreb, 2005., str. 349-356.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Varaždinska županija i Grad Varaždin potpisali su 17. siječnja 2005. novi desetogodišnji Ugovor o djelovanju Zavoda u Varaždinu. Ugovor su potpisali predsjednik Hrvatske akademije akademik Milan Moguš, župan Varaždinske županije dr. sc. Zvonimir Sabati i gradonačelnik Grada Varaždina dr. sc. Ivan Čehok. Tom su prigodom župan Varaždinske županije dr. sc. Zvonimir Sabati i gradonačelnik Grada Varaždina dr. sc. Ivan Čehok potpisali i Sporazum o međusobnim odnosima o osiguranju redovitih sredstava za djelovanje Zavoda u Varaždinu. Tim je Sporazumom osigurano redovito financiranje rada Zavoda u Varaždinu. Akademija je, kao i u prijašnjem razdoblju, preuzela obvezu pokrivanja troškova plaće upravitelja Zavoda.

Prema odredbi Ugovora, Znanstveno vijeće čine: voditelj Zavoda, dva predstavnika Akademije koje delegira Predsjedništvo Akademije i po jedan predstavnik Varaždinske županije i Grada Varaždina. Upravitelj Zavoda po položaju je član Znanstvenog vijeća. Organizacija rada Zavoda uređena je posebnim Pravilnikom koji donosi Predsjedništvo Akademije. I tim ugovorom predviđena je mogućnost da mu pod jednakim uvjetima pristupe i susjedne županije.

Te se godine promijenio sastav Znanstvenog vijeća Zavoda, s obzirom na to da je umjesto dotadašnjeg člana dr. Želimira Beera Varaždinska županija imenovala prof. dr. sc. Blaženku Divjak.

Središnji događaj u radu Zavoda tijekom 2005. godine bilo je održavanje velikoga međunarodnog znanstvenog skupa *Prometna povezanost Hrvatske s europskim zemljama u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*. Skup je održan 10. i 11. studenoga u Varaždinu na Fakultetu organizacije i informatike, a otvorio ga je predsjednik Organizacijskog odbora prof. dr. sc. Slobodan Kaštela. Nakon pozdrava čelnih ljudi suorganizatora skupa izloženo je 32 referata koje je pripremio 54 autora iz Hrvatske, Mađarske, Slovenije te Bosne i Hercegovine. Završnu riječ imao je akademik Josip Božičević, predsjednik Programskog odbora skupa. Svi radovi s međunarodnoga znanstvenog skupa tiskani su u zborniku radova koji je bio pripremljen prije početka skupa.⁵⁶

Varaždinske barokne večeri i Zavod organizirali su znanstveni susret u povodu 20. obljetnice smrti Ladislava Šabana, hrvatskog pedagoga, glasovirača, muzikologa i izvanrednog člana Akademije.

Skup pod nazivom *Ladislav Šaban – ostavština za budućnost* održan je 26. rujna u Glazbenoj školi u Varaždinu. Voditelj projekta bio je dr. sc. Ennio Stipčević, a

⁵⁶ *Prometna povezanost Hrvatske s europskim zemljama u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*: Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Varaždinu 10-11. studenoga 2005. Božičević, Josip; Kaštela, Slobodan (ur.), Zagreb; Varaždin: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, 2005. (zbornik).

na skupu je svojim izlaganjima sudjelovalo deset istaknutih muzikologa iz Zagreba i Varaždina. Na znanstvenom susretu predstavljene su i dvije knjige. O knjizi *Ladislav Šaban, kulturološki ogledi* govorili su E. Stipčević, E. Krpan i E. Fišer, a o drugoj knjizi, Nicolaus Hornoncourt: *Glazba kao govor zvuka*, K. Kos i J. Miličić.

Tijekom 2005. Hrvatska je akademija brojnim događanjima obilježila 190. godišnjicu rođenja i 100. godišnjicu smrti svog utemeljitelja i pokrovitelja đakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Tim manifestacijama pridružio se i Zavod organiziranjem predavanja i izložbom dokumenata. Predavanje je održano 10. svibnja u Gradskoj knjižnici i čitaonici *Metel Ožegović*. Uvodnu riječ dali su akademik Miroslav Šicel, voditelj Zavoda, i domaćin ravnatelj Knjižnice prof. Marijan Kraš, a predavanje pod nazivom *Josip Juraj Strossmayer danas* održao je akademik Petar Strčić. Isti dan otvorena je u prostorijama spomenute knjižnice izložba dokumenata *Josip Juraj Strossmayer i Varaždin*. Osim toga u prostorijama Zavoda postavljena je godišnja izložba dokumenata vezanih uz tu važnu obljetnicu.

Godina 2006. bila je, prema brojnosti događanja, svakako jedna od najplodnijih godina u radu Zavoda. Već na početku godine, 23. veljače, održana je sjednica Znanstvenoga vijeća na kojoj je prihvaćen Izvještaj o radu Zavoda u prošloj godini te Planovi rada za 2006. i nadolazeće godine. U radu sjednice sudjelovao je i predsjednik Hrvatske akademije akademik Milan Moguš, koji je naglasio važnost međunarodne suradnje koje provodi Akademija, a podjednako tako i njeni zavodi izvan Zagreba, kao što je to Zavod u Varaždinu. Predsjednik je pohvalio dotadašnji rad Zavoda i naglasio kako često ističe njegove vrijedne rezultate.⁵⁷

U nastavku sjednice Znanstveno vijeće prihvatilo je radni koncept projekta *Varaždin 1209. – 2009.* te informaciju o prijavi zajedničkoga mađarsko-hrvatskog projekta *Razvoj i unapređenje regionalne povezanosti hrvatsko-mađarskog pograničnog prostora* Europskoj uniji. Isto tako prihvaćen je prijedlog za obilježavanje 80. obljetnice života i 55 godina stvaralaštva akademika Miroslava Šicela, voditelja Zavoda, te se naglasila važnost te obljetnice i potreba da se ona dostojno obilježi. Utvrđeno je da će organizatori obilježavanja biti: Razred za književnost Hrvatske akademije, Zavod u Varaždinu, Matica hrvatska – ogranak Varaždin i Grad Varaždin.

Na kraju je Znanstveno vijeće zauzelo stav da Zavod i dalje djeluje u prostorijama palače Keglević te da je to osnova za buduće razgovore o prostornim uvjetima rada Zavoda u Varaždinu.

Znanstveni kolokvij u povodu 80. obljetnice života i 55. obljetnice stvaralaštva akademika M. Šicela održan je u Gradskoj vijećnici Grada Varaždina 14. listopada 2006. Kolokvij je otvorio akademik Nikola Batušić, predsjednik Pro-

⁵⁷ Ljetopis HAZU: knjiga 110: za godinu 2006., Zagreb, 2007., str. 406.

gramskog odbora, a svoja izlaganja pročitali su kolege i prijatelji akademika Šicela iz Zagreba i Varaždina, i to: akademik Aleksandar Flaker, akademik Nikola Batušić, prof. dr. sc. Joža Skok, prof. dr. sc. Krešimir Nemeč, član suradnik, mr. sc. Ernest Fišer, prof. dr. sc. Cvjetko Milanja, prof. dr. sc. Vinko Brešić, prof. dr. sc. Stjepan Hranjec, mr. sc. Božica Pažur i Barica Pahić, prof.

Nakon znanstvenog kolokvija predstavljene su dvije edicije Zavoda. Posebnu ediciju posvećenu akademiku Miroslavu Šicelu u kojoj su objavljeni radovi sudionika kolokvija predstavio je akademik N. Batušić.⁵⁸ Ediciju *Radovi*, knj. 16-17, koja u prvom dijelu sadržava sve radove o akademiku Šicelu, a u drugom jedanaest drugih priloga, predstavio je glavni i odgovorni urednik tog broja *Radova* prof. dr. sc. Slobodan Kaštela.

Tijekom 2006. intenzivno se radilo na istraživanjima i pripremi znanstvenoga skupa *Franjo Koščec i njegovo djelo 1882. – 1968. – 2007./2008.* Profesor Koščec najvažnije je ime varaždinske Gimnazije u 20. st. Istraživač, profesor, entomolog svjetskoga glasa, slabo je poznat našoj znanstvenoj, kulturnoj i obrazovnoj javnosti. Za života nije ništa objavljivao, pa je njegova ostavština poznata tek malim dijelom. Znanstveni skup posvećen njegovu životu i djelu trebao bi javnosti približiti toga samozatajnog znanstvenika.

Zavod se suglasio s prijedlogom Poglavarstva Varaždinskih Toplica da se ponovno aktivira način suradnje i dogovora oko priprema i organizacije *Kukuljevićevih dana*, kako je to bilo do 2000. godine. Do tada je, naime, program utvrđivala Akademija pod vodstvom akademika Andre Mohorovičića, a nakon njegove smrti vodstvo je preuzeo akademik M. Šicel, dok je ostale aktivnosti određivao Odbor Kukuljevićevih dana u Varaždinskim Toplicama.

Zbog toga je predloženo da se potkraj 2006. ili početkom 2007. osnuje novi Odbor *Kukuljevićevih dana*, a u dogovoru s Hrvatskom akademijom i Zavodom u Varaždinu, odrede teme za bijenalna istraživanja i znanstvene skupove.

U razdoblju od 2003. do 2006., kada će se svečano obilježiti 370 godina Gimnazije u Varaždinu, realizirane su brojne manifestacije radi podsjećanja na taj veliki jubilej. Jedna od zadnjih bio je međunarodni okrugli stol održan 26. listopada u Varaždinu pod nazivom *Mjesto i uloga gimnazija u sastavu obrazovanja*. Moderator okruglog stola bio je mr. sc. Eduard Vargović u suradnji s prof. Rajkom Ptiček, ravnateljicom Gimnazije, i doc. dr. sc. Ivanom Šestakom s Filozofskog fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu. Na okruglom stolu sudjelovali su autori iz Hrvatske, Mađarske, Slovenije i Austrije te veleposlanik Republike Irske Patrick McCabe.

⁵⁸ *Radovi sa znanstvenog kolokvija posvećenog 80. obljetnici rođenja i 55 godina stvaralaštva akademika Miroslava Šicela* (Fišer Ernest, ur.), Zagreb – Varaždin; Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Grad Varaždin, 2006.

Središnja svečana sjednica održana je 30. listopada u prisutnosti Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske, ministra znanosti Dragana Primorca, rektora Sveučilišta u Zagrebu Alekse Bjeliša, župana Varaždinske županije Radimira Čačića i gradonačelnika Grada Varaždina Ivana Čehoka.

Nekoliko godina u Zavodu se vodilo istraživanje etnografske baštine s tradicijskom proizvodnjom i marketingom na prostoru Zagorja i Medimurja. Na projektu su angažirani mr. Ivan Grabar, prof. Ljerka Albus i mr. Eduard Vargović. Dio projekta *Psihosocijalni aspekti proštenja* i u tom smislu prikupljeni etnografski materijal bio je realiziran tijekom 2006.

U okviru obilježavanja *Godine Nikole Tesle* Zavod je, u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom *Metel Ožegović* Varaždin, organizirao predavanje akademika Vladimira Paara *Nikola Tesla – znanstveni vizionar*. Predavanje je održano 27. studenoga u Gradskoj knjižnici, uz prigodnu izložbu o Nikoli Tesli, te je objavljeno u *Radovima*, knj. 18.

Zavod je u suradnji s *Varaždinskim baroknim večerima* i Gradom Varaždinom organizirao predstavljanje zbornika radova sa znanstvenog susreta *Ladislav Šaban – ostavština za budućnost* koji je održan prošle godine u Varaždinu. Zbornik je predstavljen 5. listopada u Vijećnici Grada Varaždina. Knjigu su predstavili: akademik Miroslav Šicel, glavni i odgovorni urednik, Ennio Stipčević, član suradnik Hrvatske akademije, maestro Vladimir Kranjčević, ravnatelj *Varaždinskih baroknih večeri*, i muzikologinja Erika Krpan. Zbornik je objavljen u ediciji *Posebna izdanja*, knj. 15.

Zavod je, kao i prethodnih godina, nastavio s aktivnostima radi nabavljanja stručne literature i dokumentacije za knjižnicu, i to u najvećoj mjeri razmjenom stručne literature s drugim Akademijinim zavodima te znanstvenim, kulturnim i ostalim ustanovama i pojedincima. Zavod uspješno surađuje i sa znanstvenim i kulturnim ustanovama, fakultetima i školama na prostoru sjeverozapadne Hrvatske te medijima.⁵⁹

Na sjednici Znanstvenog vijeća održanoj 1. ožujka 2007. prihvaćen je prijedlog obilježavanja 800. obljetnice proglašenja Varaždina slobodnim kraljevskim gradom. Za taj višegodišnji projekt, koji se realizirao 2009., pripreme su započele 2006. godine. Projekt sadrži tri glavna područja: povijest, gospodarstvo i kulturu. Projekt je radi financiranja prijavljen Gradu Varaždinu, koji se suglasio sa sudjelovanjem u njegovu financiranju, te Varaždinskoj županiji.

Isto tako nastavljene su pripreme za organizaciju znanstvenoga skupa *Franjo Košćec i njegovo djelo – 1882. – 1968. – 2007./2008.* Dogovoreno je da tim povodom Gradski muzej u Varaždinu pripremi izložbu o Franji Košćecu.

⁵⁹ Ljetopis HAZU: knjiga 110: za godinu 2006., Zagreb, 2007., str. 406-413.

Tijekom 2007. prikupljena je građa projekta *Drava*. Dio projekta planira se realizirati kroz određene teme u okviru projekta *800 godina slobodnog kraljevskog Grada Varaždina*.

Nažalost, zbog nemogućnosti mađarske strane (Centar Mađarske akademije znanosti u Pečuhu) da formira istraživački projekt *Razvoj i unapređivanje regionalne povezanosti hrvatsko-mađarskog pograničnog prostora*, od tog se projekta privremeno odustalo.

Reprezentativna izložba *Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti kroz fotografije*, koja je prethodno predstavljena u Zagrebu i više gradova u Hrvatskoj i inozemstvu, otvorena je u Varaždinu u Entomološkom odjelu Gradskog muzeja 30. studenoga. Na otvorenju izložbe govorili su ravnatelj Gradskog muzeja dr. Branko Spevec, gradonačelnik Grada Varaždina dr. sc. Ivan Čehok i potpredsjednik Hrvatske akademije akademik Pavle Dešpalj.

U povodu Dana Grada i blagdana Sv. Nikole 12. je prosinca u Vijećnici Grada Varaždina održano predstavljanje izdanja Zavoda, i to:

- knjigu Ivana Grabara i Denisa Peričića *Zavičajnost Miroslava Krleže* predstavio je njen urednik akademik Miroslav Šicel, voditelj Zavoda; knjiga je posvećena 25-godišnjici smrti Miroslava Krleže (1981. – 2006.), a tiskana je u ediciji *Posebna izdanja* Zavoda, knj. 17;
- časopis *Radovi*, knj. 18 – u prvom dijelu posvećen je djelu prof. dr. sc. Jože Skoka u povodu 75. obljetnice njegova rođenja i 50. obljetnice književno-znanstvenoga i pedagoškog rada, a u drugome su radovi iz više područja; ediciju su predstavili: akademik Miroslav Šicel, glavni urednik, akademik Dubravko Jelčić, prof. dr. sc. Vinko Brešić, prof. dr. sc. Dragutin Rosandić, prof. dr. sc. Zvonimir Diklić, prof. dr. sc. Ivo Kalinski i prof. dr. sc. Joža Skok;
- Zavod je u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom *Metel Ožegović* organizirao 27. ožujka predstavljanje knjige *Ivan Padovec i njegovo doba 1800. – 1873.*; o knjizi i djelu istaknutoga hrvatskog gitarista i skladatelja govorili su: akademkinja Koraljka Kos, dr. sc. Vjera Katalinić, dr. sc. Sanja Majer-Bobetko, dr. sc. Stanislav Tuksar i mr. sc. Eduard Vargović.⁶⁰

Godine 2008. povećan je broj zaposlenika u Zavodu, s obzirom na to da je Hrvatska akademija odobrila Zavodu zaposlenje još jednoga stručnog radnika. To je omogućilo da 3. studenoga u Zavod bude primljen Ivan Obadić, prof., u svojstvu asistenta.

Potkraj te godine, a u povodu 25 godina djelovanja Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu, stiglo je Zavodu i najveće priznanje. Grad Varaždin nagradio ga je *Plaketom Grada* Varaždina za iznimno uspješno djelo-

⁶⁰ Ljetopis HAZU: knjiga 111: za godinu 2007., Zagreb, 2008., str. 356-359.

vanje na znanstvenoistraživačkom i izdavačkom području. Nagrada je Zavodu dodijeljena na svečanoj sjednici Gradskoga vijeća koja je održana 6. prosinca u Sportskoj dvorani Varaždin. Plaketu Grada primio je u ime Zavoda zamjenik voditelja prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, član suradnik Hrvatske akademije. Nagradu su mu uručili gradonačelnik Grada Varaždina dr. sc. Ivan Čehok i predsjednica Gradskog vijeća mr. sc. Dubravka Kanoti.⁶¹

Na poticaj Grada Varaždina Zavod je pripremio novi radni prijedlog znanstvenoistraživačkog i nakladničkog projekta *Varasdimiensia croatica*. Prema opsežnom obrazloženju, cilj je projekta izraditi bibliografiju kojom će se na jednome mjestu sistematizirati, provjeriti i objasniti podaci o građi, tradicionalnoj i elektroničkoj, koja se odnosi na Grad Varaždin u svim aspektima njegova postojanja te znamenite Varaždince u svim aspektima njihova djelovanja. Građu za bibliografiju činit će monografske publikacije, članci u časopisima i prilozi u zbornicima.

Zavod je prihvatio inicijativu Varaždinske županije i Grada Varaždina da se počne raditi na projektu *Cjelodnevna nastava i problemi njezine realizacije*.

Tijekom 2008. potpuno je realiziran znanstvenoistraživački i nakladnički projekt *Franjo Košćec i njegovo djelo: 1882. – 1968*. Znanstveni skup održan je 13. i 14. studenoga u Varaždinu u velikoj dvorani Entomološkog odjela Gradskog muzeja u Varaždinu. Potrebna istraživanja i skup zajednički su organizirali Zavod, Gradski muzej Grada Varaždina, Hrvatsko entomološko društvo iz Zagreba te I. gimnazija u Varaždinu na kojoj je prof. Franjo Košćec radio cijeli radni vijek. Uz znanstveni skup tiskan je i zbornik radova *Franjo Košćec i njegovo djelo: 1882. – 1968*. kao 19. knjiga nakladničkog niza *Posebna izdanja Zavoda*, u kojoj je objavljeno svih 27 referata izloženih na skupu.

Te su godine u Salonu vijećnice Grada Varaždina predstavljena dva izdanja Zavoda, i to:

- dana 28. studenoga predstavljena je knjiga Ivana Grabara *Varaždin i sjeverozapadna Hrvatska u radovima akademika Andre Mohorovičića 1983. – 2002.*, kao 18. knjiga niza *Posebna izdanja*; na predstavljanju knjige koja je tiskana uoči 95. obljetnice rođenja akademika Mohorovičića, prvog voditelja Zavoda Hrvatske akademije u Varaždinu, a u povodu 25 godina njegova djelovanja; o knjizi su govorili: akademik Miroslav Šicel, voditelj Zavoda, Slobodan Kaštela, glavni urednik knjige, akademik Ante Vulin, jedan od recenzentata knjige, te autor Ivan Grabar; tom prigodom govorili su i nazočne pozdravili prof. Mladen Greguraš, predsjednik Skupštine Varaždinske županije, i mr. sc. Ivan Mesek, zamjenik gradonačelnika Grada Varaždina;

⁶¹ Ljetopis HAZU: knjiga 112: za godinu 2008., Zagreb, 2009., str. 391.

- dana 11. prosinca predstavljani su *Radovi*, knj. 19, Zavoda Hrvatske akademije; taj broj časopisa bio je posvećen 180. obljetnici Glazbene škole u Varaždinu (1828. – 2008.) i 25. obljetnici osnivanja Akademijina Zavoda u Varaždinu; na predstavljanju su govorili: akademik Miroslav Šicel, voditelj Zavoda i glavni urednik časopisa *Radovi*, prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, zamjenik voditelja Zavoda, i dr. sc. Vjera Katalinić, muzikolog; nakon toga mr. sc. Ernest Fišer predstavio je CD *Biseri varaždinske klasične glazbe* kao prilog uz obilježavanje rijetkog jubileja kao što je 180 godina Glazbene škole u Varaždinu; nazočne je pozdravio gradonačelnik Grada Varaždina dr. sc. Ivan Čehok.⁶²

Godine 2009. izmijenjen je sastav Znanstvenoga vijeća Zavoda, s obzirom na to da je Varaždinska županija umjesto dotadašnje članice prof. dr. sc. Blaženke Divjak imenovala mr. sc. Blanku Glavica Ječmenica kao članicu Vijeća.

Odmah treba naglasiti da je gotovo cijela godina rada Zavoda bila u znaku priprema za održavanje međunarodnoga znanstvenog skupa *800 godina slobodnog kraljevskog Grada Varaždina 1209. – 2009.* To i ne čudi kada se zna da je taj skup bio do tada najveći znanstvenoistraživački i nakladnički projekt Zavoda, i to kako prema kriteriju broja sudionika i izloženih radova, tako i po opsegu reprezentativnog zbornika radova. Sve je to zahtijevalo znatne troškove koje bi bilo teško osigurati bez novčane pomoći Grada Varaždina, Varaždinske županije, Zaklade Hrvatske akademije, Varaždinske biskupije, Grada Varaždinske Toplice, poduzeća Termoplin Varaždin i Privredne banke Zagreb – podružnice Varaždin.

Skup je održan 3. i 4. prosinca u prepunoj Skupštinskoj dvorani Varaždinske županije. Organizatori skupa bili su Hrvatska akademija – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Grad Varaždin i Varaždinska županija. Svečani dio skupa vodio je prof. dr. sc. Slobodan Kaštela umjesto bolesnog akademika Miroslava Šicela. Nakon njega okupljene su pozdravili akademik Milan Moguš, predsjednik Hrvatske akademije, zatim mr. sc. Slobodan Mikac, zamjenik gradonačelnika Grada Varaždina, Predrag Štromar, župan Varaždinske županije, i monsinjor Josip Mrzljak, biskup varaždinski. Tijekom dvodnevnog trajanja skupa izloženo je 75 referata 88 autora, među kojima pet akademika te velikog broja sveučilišnih profesora i drugih stručnjaka koji su obradili brojne teme iz povijesti, gospodarstva i kulture u razdoblju od 800 godina, tj. otkada je kralj Andrija II. podijelio Varaždinu povlasticu slobodnoga kraljevskoga grada.

Sva izlaganja tiskana su u reprezentativnom zborniku radova *Osamsto godina slobodnog kraljevskog Grada Varaždina: 1209. – 2009.*⁶³ U predgovoru zborni-

⁶² Isto, str. 392.-395.

⁶³ 800 godina slobodnog kraljevskog Grada Varaždina: 1209.-2009.: Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog 3. i 4. prosinca 2009. godine u Varaždinu (glavni urednici Mi-

ka tiskanog na čak 927 stranica enciklopedijskog formata njegov glavni urednik akademik Miroslav Šicel naznačio je osnovni smisao organizacije skupa i objavljivanja zbornika radova ovim riječima: „Organizacijom ovog međunarodnog znanstvenog skupa i tiskanjem Zbornika radova *800 godina slobodnog kraljevskog Grada Varaždina 1209.-2009.* Hrvatska akademija i njezin Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, te u suradnji s Gradom Varaždinom i Varaždinskom županijom žele i za buduće generacije u pisanom obliku kroz ovaj Zbornik prikazati bogatu prošlosti i sadašnjost, ali i ukazati na daljnje perspektive ovoga grada.“⁶⁴ Projekt znanstvenog skupa i zbornik radova predstavljeni su prije održavanja skupa 26. studenoga na konferenciji za medije u Vijećnici Grada Varaždina. Na konferenciji su govorili: mr. sc. Slobodan Mikac, zamjenik gradonačelnika, prof. emeritus dr. sc. Franjo Ruža i jedan od urednika Zbornika, te prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, član suradnik Hrvatske akademije.

Osim spomenutog Zbornika, Zavod je 2009. godine tiskao i redoviti broj časopisa *Radovi*, knj. 20.⁶⁵

Godine 2010. došlo je do još jedne promjene u sastavu Znanstvenog vijeća Zavoda, jer je Grad Varaždin, umjesto dotadašnjega dugogodišnjeg člana dr. Janka Pavetića, koji je otišao u mirovinu, imenovao pročelnicu Darinku Hajduk-Vučić za novu članicu Znanstvenog vijeća. Osim toga asistent prof. Ivan Obadić zamolio je sporazumni raskid radnog odnosa, a na njegovo mjesto primljen je prof. Vladimir Huzjan.

Zavod je u suradnji s *Varaždinskim baroknim večerima* organizirao međunarodni znanstveni skup *Barokna glazba jučer, danas, sutra*. Skup je održan 29. rujna uz sudjelovanje dvanaest istaknutih muzikologa i glazbenika iz zemlje i svijeta. Njihova izlaganja objavljena su u *Radovima*, knj. 21, a predstavljanje časopisa održano je 17. lipnja 2011. u Gradskoj vijećnici Grada Varaždina. Časopis su predstavili prof. emeritus Franjo Ruža, dr. sc. Zdenka Weber i Davor Bobić, prof.

U organizaciji Akademijina Zavoda u Varaždinu, Grada Ivanca, Društva povjesničara Grada Varaždina i Varaždinske županije održan je 20. studenoga u dvorani Srednje škole Ivanec međunarodni znanstveni skup *Mirko Malez – život i djelo (1924. – 1990. – 2010.)*. Mirko Malez bio je poznati speleolog i paleontolog te redoviti član Akademije, a izlaganja o njegovu životu i radu održalo je deset referenata. Okupljene su pozdravili: akademik Ivan Gušić u ime Hrvatske akademije i gradonačelnik Grada Ivanca Milorad Batinić. Izlaganja sa znanstvenog skupa

roslav Šicel, Slobodan Kaštela). – Zagreb; Varaždin: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu: Grad Varaždin: Varaždinska županija, 2009. – XV, 927. str.; ilustr.; 31 cm – (posebna izdanja) HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu; knj. 20.

⁶⁴ Isto, str. XI.

⁶⁵ Ljetopis HAZU: knjiga 113: za godinu 2009., Zagreb, 2010., str. 411-416.

objavljena su u časopisu *Radovi*, knj. 22, koja je predstavljena 17. lipnja 2011. u Srednjoj školi Ivanec. Taj je svezak *Radova* posvećen 150. obljetnici utemeljenja Hrvatske akademije i akademiku Mirku Malezu u povodu 20. obljetnice njegove smrti. Časopis su predstavili: Milorad Batinić, gradonačelnik Grada Ivanca, akademik Ivan Gušić i prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, član suradnik. Predstavljanje toga časopisa održano je i 16. rujna u salonu Gradske vijećnice u Varaždinu. Na predstavljanju su govorili akademici Miroslav Šicel i Franjo Šanjek te članovi suradnici prof. dr. sc. Željko Tomičić i prof. dr. sc. Slobodan Kaštela. Na predstavljanju je prigodno govorio i Zlatko Horvat, zamjenik gradonačelnika Grada Varaždina.

U Zavodu je nastavljen rad na projektu *Varasдиниensia Croatica*. Projekt je prihvaćen i na sjednici Znanstvenog vijeća, a u Odbor za pripremanje projekta imenovani su: prof. emeritus dr. sc. Franjo Ruža, mr. sc. Eduard Vargović, Mario Šoštarić – Gradska knjižnica i čitaonica *Metel Ožegović*, prof. Damir Hrelja – Državni arhiv Varaždin, Jelena Leščić – Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb.

Zavod je u suradnji s Društvom povjesničara Grada Varaždina i Varaždinske županije organizirao 23. lipnja u multimedijalnoj dvorani Entomološkog odjela Gradskog muzeja u Varaždinu predstavljanje svojih izdanja u 2009. pod naslovom: *Naši prilozi o Varaždinu*. Tom je prigodom akademik Franjo Šanjek predstavio Zbornik *800 godina slobodnog kraljevskog Grada Varaždina 1209. – 2009.*; prof. emeritus dr. sc. Franjo Ruža govorio je o časopisu *Radovi*, knj. 20, i o izdavačkoj djelatnosti Zavoda; prof. dr. sc. Slobodan Kaštela govorio je o programu obilježavanja 150. obljetnica utemeljenja Hrvatske akademije 1861. – 2011.

U zajedničkoj suradnji Zavoda, *Varaždinskih baroknih večeri* i Grada Varaždina održano je u Vijećnici Grada 22. rujna predstavljanje programa *Varaždinskih baroknih večeri*. Na predstavljanju su govorili: mr. sc. Slobodan Mikac, zamjenik gradonačelnika; Davor Bobić, ravnatelj *Varaždinskih baroknih večeri*; mr. sc. Eduard Vargović, upravitelj Zavoda; Josip Mrzljak, varaždinski biskup i sponzori.

U povodu 29. travnja Dana Hrvatske akademije upravitelj Zavoda mr. sc. Eduard Vargović održao je toga dana predavanje u Gospodarskoj školi o povijesti i djelovanju Hrvatske akademije. Predavanje je popraćeno izložbom izdanja Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu.

Mr. sc. Eduard Vargović, upravitelj Zavoda, dobio je Plaketu Grada Varaždina za zapaženi istraživački i znanstveni rad te doprinos očuvanju knjižnog blaga sjeverozapadne Hrvatske. Plaketa mu je uručena na svečanoj sjednici Gradskoga vijeća održanoj 5. prosinca u povodu Dana Grada Varaždina i blagdan Sv. Nikole.

Kao što je već prije rečeno, Grad Varaždin obilježio je 2009. godine 800 godina od proglašenja slobodnim kraljevskim gradom (1209.). U povodu te obljetnice

Hrvatska je akademija, na prijedlog svojega Zavoda u Varaždinu, potaknula tiskanje poštanske marke. Hrvatska pošta tiskala je poštansku marku (blok) autora Hrvoja Šercara. Upravo je ta marka proglašena najljepšom poštanskom markom u godini 2009.⁶⁶

Tijekom 2011. godine Zavod je započeo s pripremom znanstvenoistraživačkog i nakladničkog projekta *Akademik Andre Mohorovičić – Varaždin i varaždinske teme* kojim će se godinu kasnije obilježiti 10. godišnjica smrti akademika Andre Mohorovičića, dok će se 2013. obilježiti trideset godina Zavoda u Varaždinu i 100. obljetnica rođenja akademika Andre Mohorovičića. S tim u vezi priređene su sljedeće aktivnosti: oblikovanje projekta; stvaranje adresara sudionika znanstvenog skupa; slanje poziva autorima za sudjelovanje na skupu; prijava projekta Gradu Varaždinu i Varaždinskoj županiji.

U povodu 20. obljetnice oslobođenja Grada Varaždina održan je okrugli stol pod nazivom *Značaj oslobođenja Varaždina za Domovinski rat – okrugli stol u povodu 20. obljetnice (1991. – 2011.)* u organizaciji Zavoda, Grada Varaždina i Gradskog muzeja Varaždin. Na okruglom stolu govorili su: Ante Nazor, Davor Marijan, Čedomil Cesarec, Mladen Lacković, Vladimir Huzjan i Ivan Rukljić.

O predstavljanju nakladničke djelatnosti u 2011. godini više je rečeno u prethodnom tekstu koji se odnosi na događaje iz 2010. godine (predstavljanje časopisa *Radovi*, knj. 21 i 22). Ipak, treba kazati da su Zavod i Fakultet organizacije i informatike iz Varaždina objavili knjigu prof. dr. sc. Stjepana Dvorskog i prof. dr. sc. Vladimira Kovšce *Ekonomika za poduzetnike*. Knjiga je posvećena 80. obljetnici života i rada prof. emeritusa dr. sc. Franje Ruže, prvog upravitelja Zavoda Hrvatske akademije u Varaždinu i člana zavodskog Znanstvenog vijeća. Knjiga, koja je objavljena u seriji *Pojedinačna izdanja*, sv. 11, predstavljena je 25. listopada u salonu Gradske vijećnice u Varaždinu, a na njezinu su predstavljanju govorili prof. dr. sc. Vjeran Strahonja, dekan Fakulteta organizacije i informatike, prof. dr. sc. Marijan Cingula, glavni recenzent knjige, autor prof. dr. sc. Stjepan Dvorski i mr. sc. Eduard Vargović, upravitelj Zavoda u Varaždinu.

U povodu 150. obljetnice utemeljenja Hrvatske akademije (1861. – 2011.) Zavod u Varaždinu pripremio je izložbu *Djelovanje Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu 1983. – 2011.* Izložba je otvorena 9. prosinca u palači Sermage Gradskog muzeja Varaždin. Na otvorenju izložbe govorili su potpredsjednik Hrvatske akademije akademik Jakša Barbić, Goran Habuš, gradonačelnik Grada Varaždina, mr. sc. Blanka Glavica Ječmenica, zamjenica župana, i dr. sc. Vladimir Huzjan, autor izložbe.

⁶⁶ Ljetopis HAZU: knjiga 114: za godinu 2010., Zagreb, str. 422.-426.

Prije samog otvorenja izložbe Goran Habuš, gradonačelnik Grada Varaždina, Predrag Štromar, župan Varaždinske županije, i mr. sc. Blanka Glavica Ječmenica, zamjenica župana, primili su u Vijećnici Grada Varaždina delegaciju Hrvatske akademije na čelu s potpredsjednikom Akademije akademikom Jakšom Barbićem. U delegaciji su bili prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, prof. emeritus Franjo Ruža, mr. sc. Eduard Vargović i dr. sc. Vladimir Huzjan.

U povodu 150. obljetnice Hrvatske akademije Zavod je u suradnji s *Varaždinskim baroknim večerima* sudjelovao sa sljedećim programom:

Hrvatska glazbena baština: C. A. Nagli, *Misa u D-duru* (prva suvremena izvedba). Transkripcija: dr. sc. Ennio Stipčević. Izvođači: Hrvatski barokni ansambl i Komorni zbor *Ivan Filipović*. Dirigent: Saša Britvić. Koncert je održan 27. rujna u Franjevačkoj crkvi u Varaždinu.⁶⁷

Nažalost, nakon nepunih devet godina vođenja Zavoda u Varaždinu, 25. studenoga 2011. preminuo je akademik Miroslav Šicel. Kao redoviti profesor novije hrvatske književnosti ostavio je snažan trag u književno-povijesnoj orijentaciji Zavoda, pri čemu se, kao što smo vidjeli u dosadašnjem prikazu rada Zavoda, nisu zanemarila ni ostala područja, posebno povijest, glazba, prirodne znanosti, gospodarstvo, promet, regionalna suradnja i ostala područja znanosti i umjetnosti.

Potkraj godine (24. listopada) nakon kraće bolesti preminuo je mr. sc. Ivan Grabar. Gospodin Grabar ostat će upamćen kao jedan od inicijatora osnivanja varaždinskoga Zavoda i njegov dugogodišnji suradnik, koji je svojim radovima bitno zadužio Zavod.

Nakon smrti akademika Miroslava Šicela godine 2011. Odlukom Predsjedništva Hrvatske akademije za voditelja Zavoda imenovan je istaknuti filolog i lingvist akademik Stjepan Damjanović. Zamjenik voditelja jest prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, član suradnik Hrvatske akademije.

Tijekom 2012. godine Zavod je organizirao dva velika znanstvena skupa uz primjerenu aktivnost i na ostalim područjima rada iz svoje nadležnosti.

Prvi je znanstvenoistraživački i izdavački projekt *Akademik Andre Mohorovičić – Varaždin i varaždinske teme*.

Znanstvenim skupom, održanim 25. svibnja u multimedijskoj dvorani palače Hecser Gradskog muzeja Varaždin, Zavod je obilježio 10. godišnjicu smrti akademika Andre Mohorovičića. Okupljene su pozdravili: akademik Boris Magaš u ime Hrvatske akademije i njezina Razreda za likovne umjetnosti, Josip Hehet, predsjednik Gradskoga vijeća, u ime Grada Varaždina te mr. sc. Blanka Glavica Ječmenica, zamjenica župana Varaždinske županije. Na znanstvenom skupu

⁶⁷ Ljetopis HAZU: knjiga 115: za godinu 2011., Zagreb, str. 486.-488.

svojim je radovima sudjelovalo više od dvadeset autora, uz dva izlagačka plakata. Tom prigodom Zavod je tiskao knjigu sažetaka izlaganja sa znanstvenog skupa pod naslovom *Akademik Andre Mohorovičić – Varaždin i varaždinske teme (Pojedinačna izdanja, knj. 12)*. U časopisu *Radovi*, broj 24, koji će biti tiskan 2013., objavit će se cjeloviti tekstovi svih referata koji su bili izloženi na znanstvenom skupu.

Drugi – Zavod je u suradnji s Gradskim muzejom Varaždin, kojega je osnivač davne 1925. godine bio upravo Krešimir Filić, 30. studenoga priredio znanstveni skup: *Krešimir Filić – Varaždin i varaždinske teme*. Tim projektom obilježila se 40. godišnjica smrti Krešimira Filića (1891. – 1972. – 2012.).

Na skupu je svojim radovima sudjelovalo dvadeset autora. Uz znanstveni skup, 29. studenoga otvorena je izložba o djelu Krešimira Filića, koju je u palači Hercer postavio Gradski muzej Varaždina.

Zavod je u suradnji s Varaždinskom županijom i Gradom Varaždinom 9. veljače organizirao okrugli stol prigodom predstavljanja knjige: *Znanje – temelj konkurentnosti i razvoja* i izjave Hrvatske akademije *Važnost znanja i primjena znanja za izlazak iz krize i razvoj Hrvatske*. Na okruglom stolu govorili su: akademik Jakša Barbić, potpredsjednik Hrvatske akademije; akademik Leo Budin; prof. dr. sc. Vjeran Stahonja, dekan Fakulteta organizacije i informatike; Predrag Štromar, župan Varaždinske županije, i Goran Habuš, gradonačelnik Grada Varaždina.

Zavod je sudjelovao u organizaciji okruglog stola pod nazivom *Visoko obrazovanje i znanost u sjeverozapadnoj Hrvatskoj – u povodu 50. obljetnice Fakulteta organizacije i informatike (1962. – 2012.)*, koji je održan 17. prosinca u Varaždinu u Skupštinskoj dvorani Varaždinske županije. Okupljene je u ime Akademije i pokrovitelja, Razreda za društvene znanosti, pozdravio akademik Leo Budin. Na skupu su govorili: Vjeran Strahonja, dekan Fakulteta organizacije i informatike, akademik Leo Budin, Franjo Ruža, Nina Begičević Redep i Blaženka Divjak. U diskusiji je sudjelovalo 15 diskutanata.

Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, Gradski muzej Bjelovara i Zavod u Varaždinu priredili su u povodu obilježavanja 150. obljetnice utemeljenja Hrvatske akademije izložbu *Djelovanje Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu 1983. – 2012.* Izložba je bila otvorena u Bjelovaru 22. veljače. Na otvorenju su govorili: Mladen Medar, ravnatelj Muzeja, Vladimir Huzjan, autor izložbe, Slobodan Kaštela, voditelj Zavoda u Bjelovaru, Franjo Ruža, prvi upravitelj Zavoda u Varaždinu, i akademik Jakša Barbić, koji je i otvorio izložbu.

Zavod je u suradnji s Maticom hrvatskom i Gradskom knjižnicom i čitaonicom *Metel Ožegović* u Varaždinu 27. rujna priredio predavanje o akademiku Miroslavu Šicelu pod naslovom: *Hommage akademiku Miroslavu Šicelu*. Na svečanosti

posvećenoj pok. akademiku M. Šicelu govorili su: akademik Stjepan Damjanović, voditelj Zavoda u Varaždinu, prof. dr. sc. Joža Skok i mr. sc. Ernest Fišer. U ime Grada Varaždina pozdravnu riječ uputio je Josip Hehet, predsjednik Gradskog vijeća. Tom je prilikom Gradska knjižnica priredila prigodnu izložbu djela akademika Miroslava Šicela.

Kajkavski kalendar, godišnjak Matice hrvatske – ogranak Čakovec, svoj redoviti broj za 2013. godinu posvetio je 30. obljetnici Akademijina Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu (1983. – 2013.). Prigodne tekstove pripremili su: prof. dr. sc. Slobodan Kaštela o akademiku Andri Mohorovičiću; prof. dr. sc. Joža Skok o akademiku Miroslavu Šicelu; prof. emer. Fanjo Ruža i mr. sc. Eduard Vargović o Akademijinu Zavodu u Varaždinu. Na predstavljanju *Kajkavskog kalendara* 23. studenoga u Čakovcu o osnivanju i djelovanju Akademijina Zavoda u Varaždinu govorio je prof. dr. sc. Slobodan Kaštela.

Zavod je u 2012. tiskao sljedeće knjige:

- redoviti broj časopisa *Radovi*, knj. 23, u čijem su prvom dijelu objavljeni radovi sa znanstvenog skupa *Krešimir Filić – Varaždin i varaždinske teme*, održanog 30. studenoga u Varaždinu;
- edicija *Znanje – temelj konkurentnosti i razvoja*; u knjizi su objavljena izlaganja s okruglog stola održanog 9. veljače u Varaždinu; urednik izdanja jest akademik Jakša Barbić, a tiskana je u seriji *Posebna izdanja*, knj. 21.
- do kraja 2012. u Zavodu su obavljene pripreme za redoviti broj časopisa *Radovi*, knj. 24, koja će se tiskati sljedeće godine, u povodu 30. obljetnice Zavoda u Varaždinu; isto tako obavljene su zadnje pripreme za tiskanje edicije *Bibliografija radova Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu (1983. – 2012.)*, koja će se također tiskati sljedeće godine.⁶⁸

4. ZAKLJUČAK

Neposredan poticaj za osnivanje Zavoda za znanstveni rad Jugoslavenske/ Hrvatske akademije u Varaždinu dan je prigodom priprema i održavanja velikoga znanstvenog skupa u povodu obilježavanja 800. godišnjice prvoga pisanog spomena grada Varaždina (1181. – 1981.) koji su prije više od trideset godina zajednički organizirali tadašnja Jugoslavenska akademija i Skupština Općine Varaždin. Međutim, Zavod je formalno osnovan 1983., kada su vodeći ljudi Akademije i Općine Varaždin potpisali Sporazum o radu i djelovanju Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu. Temeljni zadatak novoosnovanog Zavoda bio

⁶⁸ Ljetopis HAZU: knjiga 116: za godinu 2012., Zagreb, 2013., str. 487-491.

je da postane nosilac znanstvenoistraživačkog i umjetničkog rada ponajprije na području Varaždina, ali i na širem području sjeverozapadne Hrvatske (Čakovec, Koprivnica, Ivanec, Ludbreg, Varaždinske Toplice). Isto je tako jednako važan zadatak Zavoda bilo objavljivanje rezultata znanstvenih istraživanja u odgovarajućim edicijama (časopis *Radovi* te *Posebna izdanja*).

Danas, trideset godina nakon osnivanja Zavoda, možemo kazati da je Zavod te zadaće uspješno obavio. Takvu ocjenu potvrđuje dosadašnji znanstvenoistraživački rad, ali i organizacija brojnih znanstvenih i stručnih skupova, kolokvija, okruglih stolova, predavanja i izložbi. Posebna vrijednost rada Zavoda ogleda se u činjenici uspješnog povezivanja velikog broja (više od 400 suradnika) znanstvenika, umjetnika i kulturnih radnika sa širega varaždinskog područja i iz Zagreba koji su sudjelovali u radu Zavoda. To je omogućilo da Zavod od svog osnutka do 2012. organizira samostalno ili u suorganizaciji s drugim institucijama iz Varaždina i šire varaždinske regije gotovo 100 znanstvenih i stručnih skupova, predstavljanja knjiga, izložbi i predavanja.

Nakladnička djelatnost Zavoda, koja je započela 1986. godine, kada je tiskana prva knjiga redovite serije časopisa *Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu*, zaslužuje velike pohvale. U predgovoru prvog broja *Radova* dugogodišnji urednik te edicije akademik Andre Mohorovičić naznačio je da će se u časopisu objavljivati rezultati znanstvenih istraživanja s područja prirodnih i društvenih znanosti te umjetnosti i kulture vezanih uz područje sjevernog dijela Hrvatske. Takvo uvjerenje potvrđeno je u proteklih dvadeset i šest godina izlaženja časopisa *Radovi*, koji je, do kraja 2012., tiskan u ukupno 23 knjige, od čega u 9 pojedinačnih knjiga i 7 dvobroja. Ukupni opseg *Radova* iznosi više od 5.000 stranica s čak 319 autorskih priloga. Objavljeni radovi imaju visoku znanstvenu i umjetničku razinu s obzirom na to da, u skladu s pravilima Hrvatske akademije, moraju proći recenzentski postupak u razredima Akademije te biti uređeni prema standardima za znanstvene publikacije. Osim svoje stalne serije, časopisa *Radovi*, Zavod je u razdoblju od 1989. do 2012. objavio 21 knjigu u nakladničkom nizu *Posebna izdanja* te 12 pojedinačnih knjiga ukupnog opsega 7.000 stranica.

Već površan uvid u teme koje su obrađene u pojedinim knjigama *Radova* potvrđuje izuzetnu raznolikost i širok znanstveni interes koji pokriva gotovo sva područja znanosti i umjetnosti te prikaz života i djela brojnih pojedinaca, istaknutih znanstvenika i umjetnika. Bez namjere da budemo potpuni u prikazu područja koja su zastupljena u pojedinim knjigama *Radova*, navodimo samo neka od njih: geologiju, paleontologiju, biologiju, matematiku, poljoprivredu, medicinu, geografiju, arheologiju, povijest, jezik, leksikografiju, gospodarstvo, promet, demografiju, informatiku, književnost, umjetnost – posebno glazbu, obrazovanje, etnografiju, graditeljstvo, zaštitu spomenika kulture itd.

Isto tako u *Radovima* su objavljeni brojni prilozi o istaknutim pojedincima s varaždinskoga, ali i šireg, područja, i to: o Vatroslavu Jagiću, Antunu Vramcu, Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom, Stjepanu Vukoviću, Metelu Ožegoviću, Stjepanu Glavaču, Petru Zrinskom i Franu Krsti Frankopan, Ferdinandu Konščaku, Matiji Smodeku, Matiji Valjavcu, Ivanu Belostencu, Ivanu Krstitelju Lalangu, Ivanu Padovcu, Rudolfu Horvatu, Krešimiru Filiću, Adolfu Jurincu, Ladislavu Šabanu, Miroslavu Krleži, Miroslavu Šicelu, Andri Mohorovičiću i Joži Skoku.

Nadalje, nedovoljno je poznato da je tek 1994. došlo do dugo očekivane kadrovske, organizacijske i financijske konsolidacije Zavoda. Naime, prvih jedanaest godina, Zavod nije imao nijednog stalnog zaposlenika. To se promijenilo potkraj 1984., kada su u stalnom radnom odnosu zaposleni upravitelj Zavoda i jedna stručno-administrativna osoba. Njima se 2008. pridružio i jedan stručni suradnik, s obzirom na to da je te godine, zbog stalnog povećanja opsega posla, Hrvatska akademija omogućila stalno zaposlenje za još jednu osobu u Zavodu.

Osim spomenutih osoba koje su svojim radom pridonijele uspješnom ostvarenju brojnih zadataka Zavoda, ipak najveća zasluga za postignute rezultate pripada njegovim voditeljima i upraviteljima. U promatranom razdoblju dužnost voditelja obavljali su: akademik Andre Mohorovičić (1983. – 2002.), akademik Miroslav Šicel (2003. – 2011.) te akademik Stjepan Damjanović, koji je na toj dužnosti od 2012. Upravitelji Zavoda bili su: prof. emeritus Franjo Ruža (1983. – 1993.) i mr. sc. Ivan Grabar (1993. – 1994.), a od 1994. tu dužnost obavlja mr. sc. Eduard Vargović.

Bez namjere da u ovom prilogu ocjenjujemo rad pojedinih voditelja i upravitelja Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, osjećamo potrebnim iznijeti samo nekoliko napomena o akademiku Andri Mohorovičiću, koji je bio prvi voditelj Zavoda i tu je dužnost marljivo i uporno obavljao sve do svoje smrti – punih dvadeset godina.

Pod vodstvom akademika Mohorovičića varaždinski se Zavod Hrvatske akademije razvio u uglednu znanstvenu jedinicu, i to kako po broju objavljenih radova tako i po okupljanju brojnih suradnika željnih da suradnjom sa Zavodom pridonesu razvoju Varaždina i Varaždinske županije. Međutim, akademik Mohorovičić nije bio samo izvanredan pokretač i organizator znanstvenoga rada na tome području već je i sam bio autor brojnih znanstvenih radova pišući kao istaknuti povjesničar umjetnosti o povijesnim urbanim cjelinama i objektima arhitekture te zaštititi spomenika u razdoblju od prapovijesti preko romanike, gotike i baroka do suvremenog doba. U niski njegovih brojnih zasluga za cjelokupan rad Zavoda ne treba zaboraviti da je Andre Mohorovičić uredio i 13 knjiga časopisa *Radovi*, zatim 15 knjiga i zbornika te napisao brojne recenzije priloga koji su objavljeni u izdanju varaždinskoga Zavoda.

I na kraju, što nije manje važno, treba kazati da ostvareni rezultati u tridesetgodišnjem radu Zavoda ne bi bili mogući bez odgovarajućih financijskih sredstava. Ta su sredstva za znanstvenoistraživačku i nakladničku djelatnost Zavoda u kontinuitetu od njegova osnivanja do danas osiguravali Hrvatska akademija i Općina, odnosno kasnije Grad Varaždin. Nakon osnivanja županija 1993., a posebno nakon potpisivanja trojnog desetgodišnjeg *Ugovora o djelovanju Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu* 1995. godine (ugovor je zaključen između Hrvatske akademije, Grada Varaždina i Varaždinske županije), dio financijskih sredstava osigurava i Varaždinska županija. Takav sustav financiranja potvrđen je i novim ugovorom zaključenim između istih partnera 2005. s važnošću do 2015. godine. Osim spomenutih institucija, koje su svakako bile glavni financijeri cjelokupnog rada Zavoda, treba reći da su u financiranju pojedinih projekata Zavoda sudjelovala i odgovarajuća ministarstva, zatim Međimurska županija, gradovi Čakovec, Koprivnica, Ivanec i Varaždinske Toplice, a povremeno i drugi gradovi i općine te pojedine organizacije i institucije.

LITERATURA

1. Ivan GRABAR, *Dvadeset godina Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu*, Zagreb – Varaždin: Zavod za znanstveni rad Hrvatske akademije u Varaždinu, 2003.
2. Ivan GRABAR, *Varaždin i sjeverozapadna Hrvatska u radovima akademika Andre Mohorovičića 1983.-2002.*, Zagreb – Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad Varaždin, 2008.
3. *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*: knjiga 88: za godinu 1984., Zagreb, 1985. – knjiga 94: za godinu 1990., Zagreb, 1991.
4. *Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*: knjiga 95: za godinu 1991., Zagreb, 1992. – knjiga 116: za godinu 2012., Zagreb, 2013.
5. *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, knj. 1-3.
6. *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, knj. 4/5-23.
7. Spomenice JAZU/HAZU:
 - *120 godina Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, Zagreb; JAZU, 1986.
 - *125 godina djelovanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 1866-1991*, Zagreb: JAZU, 1991.
 - *125 godina Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 1866-1991*, Zagreb: HAZU, 1991.

- *140 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861-2001*, Zagreb: HAZU, 2001.
- *150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861-2011*, Zagreb: HAZU, 2011.
- 8. *Varaždinski zbornik, 1181.-1981.* (Mohorovičić, Andre, ur.) Varaždin: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Skupština općine Varaždin, 1983.
- 9. *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209-2009.* (Šicel, Miroslav; Kaštela, Slobodan, ur.), Zagreb; Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, 2009. (monografija).

SAŽETAK

TRIDESET GODINA RADA ZAVODA ZA ZNANSTVENI RAD HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U VARAŽDINU (1983. – 2012.)

Zavod za znanstveni rad u Varaždinu osnovan je 1983. radi poticanja znanstvenih istraživanja i objavljivanja rezultata tih istraživanja na području sjeverozapadne Hrvatske. Zavod organizira znanstvene skupove, savjetovanja i nakladnički rad. Prvi voditelj Zavoda bio je akademik Andre Mohorovičić, zatim akademik Miroslav Šicel, a od 2012. na tom je mjestu akademik Stjepan Damjanović. U razdoblju od njegova osnutka 1983. do 2012. upravitelji Zavoda bili su: professor emeritus dr. sc. Franjo Ruža, mr. sc. Ivan Grabar te mr. sc. Eduard Vargović (od 1994.).

Zavod surađuje sa znanstvenim, kulturnim, obrazovnim, stručnim i drugim ustanovama na području sjeverozapadne Hrvatske. Zahvaljujući bogatoj biblioteci i ostaloj dokumentaciji, djeluje na području povijesti, arheologije, glazbe, književnosti, povijesti umjetnosti, gospodarstva, medicine, kulture, obrazovanja itd. Brojni suradnici Zavoda (njih više od 400) omogućuju kvalitetan rad u Zavodu. Zavod je za svoj rad 2008. godine dobio Plaketu Grada Varaždina. U proteklih 30 godina rada Zavod je postigao zapažene rezultate, prije svega u realizaciji velikih znanstvenoistraživačkih i izdavačkih projekata. Ti su projekti u pravilu popraćeni izdavanjem zbornika radova. Riječ je posebice o sljedećim zbornicima: *Tržišna demokracija u Hrvatskoj – stanje i perspektive* (2000., znanstveni skup i zbornik radova); *Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske* (2002., znanstveni skup

i zbornik radova); *300 godina uršulinki u Varaždinu* (2003., znanstveni skup i zbornik radova); *Prometna povezanost Hrvatske s europskim zemljama u funkciji društveno-ekonomskog i društvenog razvoja sjeverozapadne Hrvatske* (2005., znanstveni skup i zbornik radova) te *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. – 2009.* (2009., znanstveni skup i zbornik radova).⁶⁹

Nakladnička djelatnost u proteklih trideset godina bila je vrlo bogata, tako da je Zavod izdao 23 knjige časopisa *Radovi* (9 pojedinačnih te 7 dvobroja), zatim 21 knjigu u nakladničkom nizu *Posebna izdanja* te 12 pojedinačnih knjiga, ukupno 56 knjiga.

Ključne riječi: Zavod za znanstveni rad u Varaždinu; znanstvenoistraživački rad; nakladnička djelatnost; grad Varaždin; sjeverozapadna Hrvatska.

SUMMARY

THIRTY YEARS OF OPERATION OF THE INSTITUTE FOR SCIENTIFIC WORK OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS IN VARAŽDIN (1983–2012)

The Institute for Scientific Work in Varaždin was established in 1983, with the aim of stimulating scientific research to be conducted and the results thereof to be published in the territory of the north-western Croatia. The Institute organizes scientific congresses and symposia, and it is also active in the publishing domain. The sequence line of the managing directors of the Institute was as follows: Academy members Andre Mohorovičić, Miroslav Šicel, and Stjepan Damjanović (as of 2012). From 1983, when the Institute was established, to 2012, the directors were: Professor Emeritus Dr. Sc. Franjo Ruža, M. Sc. Ivan Grabar, and M. Sc. Eduard Vargović (as of 1994).

The Institute cooperates with scientific, cultural, educational, professional and other institutions in the north-western Croatia. Thanks to a richly equipped library and comprehensive other documentation, it is active in the fields of history, archaeology, music, literature, art history, economy, medicine, culture, education, etc. Numerous assistants (more than 400) are responsible for the high-quality operation of the Institute. In 2008, the Institute was awarded the Medallion of the City of Varaždin for its successful work. In the last thirty years of operation, the Institute has achieved outstanding

⁶⁹ Vidi *150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861-2011, Zagreb: HAZU; 2011., str. 247-248.*

results, primarily regarding the realization of comprehensive scientific, research and publishing projects. After the conclusion of these projects, as a rule Proceedings were published. Particularly important are the following editions: *Market Democracy in Croatia – the State and the Perspectives* (2000, scientific symposium and the accompanying Proceedings); *Creative Potentials in Service of the Socio-Economic and Cultural Development of the North-Western Croatia* (2002, scientific symposium and the accompanying Proceedings); *300 Years of the Ursulines in Varaždin* (2003, scientific symposium and the accompanying Proceedings); *Traffic Connections between Croatia and European Countries in Service of the Socio-Economic and Social Development of the North-Western Croatia* (2005, scientific symposium and the accompanying Proceedings); and *800 Years of the Free Royal City of Varaždin 1209–2009* (2009, scientific symposium and the accompanying Proceedings).⁷⁰

The last three decades were rather active in the publishing domain, so that the Institute published 56 books in total: 23 volumes of the journal *Radovi* (9 single and 7 double editions); 21 volumes in the sequence *Posebna izdanja* (*Special editions*); and 12 volumes in the sequence *Pojedinačna izdanja* (*Single editions*).

Key words: the Institute for Scientific Work in Varaždin; scientific and research work; publishing activity; the city of Varaždin; north-western Croatia.

⁷⁰ See in: *150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861-2011*, Zagreb: HAZU; 2011, pp 247-248.

